

DE WET VPB OP DE SOFA

WETENSCHAPPELIJK SYMPOSIUM

Kamerlingh Onnes gebouw

Wetenschappelijk symposium over de prioriteiten bij de modernisering van de vennootschapsbelasting 2007 van de gezamenlijke fiscale afdelingen van de universiteiten in Nederland en het ministerie van Financiën op 16 september 2004 te Leiden

DE WET VPB OP DE SOFA

Bundel van het wetenschappelijk symposium over de prioriteiten bij de modernisering van de vennootschapsbelasting 2007 van de gezamenlijke fiscale afdelingen van de universiteiten in Nederland en het ministerie van Financiën op 16 september 2004 te Leiden

Begeleidingscommissie:

Drs. J.C. Barnard, prof. mr. T. Bender (vz), prof.mr. J.W. Bellingwout, prof.mr. J.N. Bouwman, prof.mr. R.P.C.W.M. Brandsma, prof.mr. J.A.G. van der Geld, drs. A. de Haan, prof.mr. J.J.M. Jansen, prof.mr. G.W.J.M. Kampschöer, prof. mr. G.T.K. Meussen, dr. D.M. Weber, dr. H. Vording (secr)

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Voorwoord door prof. mr. T. Bender	4
Programma van het symposium	5
Probleemstellingen	6
Eerste stelling: Verdient een aparte Vpb-box voor groepsrente overweging?	7
Bijdrage van prof. mr. G.W.J.M. Kampschöer.....	7
Bijdrage van prof. mr.J.A.G. van der Geld over boxen in de Vpb	12
Tweede stelling: Hoe kan een budgettair neutrale verlaging van het Vpb-tarief bijdragen aan een verbetering van het Nederlandse vestigingsklimaat?	15
Bijdrage van prof.mr. G.T.K. Meussen: Budgettair neutrale tariefverlaging Vpb heeft geen zin	15
Bijdrage van dr. H. Vording: naar een tarief van 15% voor grote ondernemingen	17
Derde stelling: Hoe moet worden omgegaan met passieve deelnemingen en passieve inkomsten? ..	25
Bijdrage van dr. D.M. Weber: Hoe moet worden omgegaan met passieve deelnemingen en passieve inkomsten?	25
Bijdrage van prof.mr. J.W. Bellingwout	27
Vierde stelling: Verdient de keuze voor territorialiteit aanbeveling of is grensoverschrijdende verliescompensatie te prefereren en te financieren?	29
Bijdrage van prof. mr S. van Weeghel: Modernisering van de Vpb.	29
Bijdrage van prof. mr. T. Bender: Voor het vraagstuk van de verliesverrekening is invoering van een grensoverschrijdende fiscale eenheid de beste oplossing.....	32
Achtergrondmateriaal.....	35
Gastcollege van de staatssecretaris van Financiën aan de VU 19 februari 2004	35
Samenvatting internetforum VPB 2007	45
Literatuuroverzicht.....	51
Aantekeningen	54

Voorwoord door prof. mr. T. Bender

De Wet Vpb op de sofa

Het karakter en de overtuigingen van een 35-jarige zijn niet zo eenvoudig te veranderen. Zijn genetisch materiaal lag al vast bij zijn geboorte, en verder is hij gevormd door de gebeurtenissen die zich sindsdien hebben voorgedaan in zijn omgeving. Hij heeft geleerd dat je redelijk ongeschonden door het leven kunt komen als je een beetje flexibel omgaat met nieuwe omstandigheden en hier en daar je mening bijstelt als de omstandigheden veranderen. Zo gaat hij fluitend en succesvol door het leven. Toch kan er een tijd komen waarin hij tot de ontdekking komt dat hij meer weerstand ontmoet, dat sommige van zijn overtuigingen niet meer worden gedeeld door zijn omgeving, dat hij niet meer als vanzelfsprekend tot de besten behoort, en dat bepaalde scherpe kantjes van zijn karakter hem in de weg zitten.

Het is, kortom, tijd voor een heroriëntatie. Waar gaat het fout? Waar moet hij zijn overtuigingen bijstellen of is een koerswijziging nodig? Waar kan hij al met enkele simpele aanpassingen in zijn gedrag grote resultaten bereiken? Welke uitdagingen zullen in de toekomst op zijn pad komen en wat moet hij doen om daarop voorbereid te zijn?

De Wet Vpb 1969 is toe aan deze analyse. Staatssecretaris Wijn heeft begin dit jaar tijdens een gastcollege aan de VU aangekondigd dat de Vpb per 2007 zal worden gemoderniseerd en daarbij ook de doelen en randvoorwaarden aangegeven. De aantrekkelijkheid van het Nederlandse fiscale vestigingsklimaat moet worden verbeterd, en het Vpb-systeem moet zo veel mogelijk EU-proof worden. En dat onder de randvoorwaarde van budgettaire neutraliteit. Dit vraagt een snelle, doelgerichte aanpak. Het huidige Vpb-systeem is dan ook het startpunt: het moet een heroriëntatie zijn, en geen algehele herziening. Met andere woorden: de Vpb mag wel op de sofa, maar niet voor een jarenlange psycho-analyse. Binnen enkele sessies moeten knopen worden doorgehakt over de gewenste gedragsveranderingen.

Het symposium van vandaag kan aan dat proces een bijdrage leveren. Het symposium is op initiatief van de afdeling belastingrecht van de Universiteit Leiden totstandgekomen in samenwerking tussen het Ministerie van Financiën en de fiscale afdelingen van Nederlandse universiteiten, en het markeert de afsluiting van de verkenningsfase. In deze eerste fase van het moderniseringsproces is door het Ministerie heel expliciet gevraagd om de ideeën en meningen van bedrijfsleven, belastingadvieswereld en wetenschap. De laatste groep is vandaag aan het woord, nadat via de website minfin.nl en de vakliteratuur al de nodige meningen naar voren zijn gebracht.

Om de gedachtewisseling enigszins te focussen, hebben wij ervoor gekozen te discussiëren over vier probleemgebieden. Per probleemgebied krijgen twee wetenschappers elk tien minuten de tijd om een (sterk van elkaar verschillende) oplossing te bepleiten. De overige aanwezigen in de zaal kunnen via het uitbrengen van hun stem laten weten of zij het met de oplossingen eens zijn. Vervolgens zullen wetenschappers in een panel aanvullende opmerkingen maken, en kan de zaal zich in de discussie mengen. Voor de bijdragen vanuit de zaal kan gebruik gemaakt worden van de in deze symposiumbundel gevoegde vellen papier. Een verbatim verslag van dit symposium zal over enkele weken beschikbaar zijn via website minfin.nl.

Ik hoop dat de uitkomsten van dit symposium een rol spelen bij de besluitvorming over de wijzigingen van de Vpb. Het is verheugend dat de wetenschappelijke wereld zo'n duidelijke plaats inneemt in dit proces: na de publieke start op 19 februari tijdens het gastcollege aan de VU vindt nu ook de afsluiting van de verkenningsfase in een wetenschappelijke omgeving plaats. Dit past bij de opvatting van velen over wat tot de taken van wetenschappers behoort. Bovendien is het ook een heel mooie uitdaging om mee te denken over wat we moeten doen om deze 35-jarige voor te bereiden op de komende decennia van zijn leven.

Ik wens u een goed symposium toe.

Tanja Bender

Hoofd afdeling belastingrecht Universiteit Leiden en voorzitter van de begeleidingscommissie bij dit symposium

Programma van het symposium

Dagvoorzitter: prof. dr. P.H.J. Essers

13.30 opening door mr. J.A. Blok, decaan van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden

13.40 inleiding door de dagvoorzitter, prof. dr. P.H.J. Essers

13.45-14.30 eerste stelling

13.45 eerste stelling/keuze in stemming

13.45 Kampschöer

13.55 Van der Geld

14.05 panel / discussie

14.30 stelling/keuze opnieuw in stemming

14.30-15.00 tweede stelling

14.30 tweede stelling/keuze in stemming

14.35 Meussen

14.45 Vording

14.55 tweede stelling/keuze opnieuw in stemming

15.00-15.30 pauze

15.30-16.15 derde stelling

15.30 derde stelling/keuze in stemming

15.35 Weber

15.45 Bellingwout

15.55 panel/discussie

16.15 derde stelling/keuze opnieuw in stemming

16.15-16.30 pauze

16.30-17.15 vierde stelling

16.30 vierde stelling/keuze

16.35 van Weeghel

16.45 Bender

16.55 panel/discussie

17.15 afsluiting door staatssecretaris van Financiën

17.30 borrel

Probleemstellingen

1. Verdient een aparte Vpb-box voor groepsrente overweging?

Kan ook in de vennootschapsbelasting een boxenstructuur een verbetering brengen? Bijvoorbeeld voor groepsrente en/of R&D en de exploitatie daarvan. O.a. de VVD heeft een dergelijke oplossing bepleit. Een alternatief is misschien de suggestie die Bellingwout en Van der Lande doen op de vpb website.

Sprekers: Kampschöer, Van der Geld

Panel: Wattel, Luja.

2. Hoe kan een budgettaire neutrale verlaging van het Vpb-tarief bijdragen aan een verbetering van het Nederlandse vestigingsklimaat?

Hoe kan een herschikking van de vennootschapsbelasting onder de randvoorwaarde van budgettaire neutraliteit het vestigingsklimaat verbeteren? Daarbij gaat het uiteraard niet alleen om het aangeven van mogelijkheden tot versoepeling en/of tariefsverlaging, maar ook om mogelijkheden voor grondslagverbreding. Wat betreft tariefsverlaging kan dan nog onderscheid gemaakt worden tussen enigerlei vorm van een algemene tariefsverlaging en/of juist specifieke maatregelen. Staatssecretaris Wijn heeft de wenselijkheid uitgesproken van een algemene tariefsverlaging, terwijl Vording op de vpb website in wezen pleit voor een degressief vpb tarief. Daarnaast kan worden gedacht aan specifieke maatregelen, waarbij het EU staatssteunregime en de EU gedragscode randvoorwaarden vormen.

Sprekers: Meussen, Vording

Geen panel

3. Hoe moet worden omgegaan met passieve deelnemingen en passieve inkomsten?

Juist op dit terrein bestaat veel discussie over de Europees rechtelijke houdbaarheid van de vennootschapsbelasting, maar ook over sommige voor de hand liggende alternatieven (bijv. cfc).

Sprekers: Weber, Bellingwout

Panel: Brandsma, Booij

4. Verdient de keuze voor territorialiteit aanbeveling of is grensoverschrijdende verliescompensatie te prefereren en te financieren?

Een tweede Europeesrechtelijk omstrede terrein betreft de verliesverrekening en de lopende procedure voor het HvJ EG inzake Marks & Spencer. Van Weeghel bepleit, bijgevalen in reacties van o.a. Weber en Meussen, op de Vpb website een objectvrijstelling voor buitenlandse vaste-inrichtingswinst, waarmee tegelijk een grondslagverbreding bereikt kan worden. Anderen zullen juist de voorkeur geven aan de introductie van een grensoverschrijdende fiscale eenheid, maar komen dan wel te staan voor de vraag hoe dat gefinancierd zou kunnen worden.

Sprekers: Van Weeghel, Bender

Panel: De Vries, Engelen, Van Sonderen.

Eerste stelling: Verdient een aparte Vpb-box voor groepsrente overweging?

Bijdrage van prof. mr. G.W.J.M. Kampschöer

'NEDERLAND MOET ZELFS EENZIJDIG HET FISCALE ONDERSCHIED TUSSEN EIGEN EN VREEMD VERMOGEN AFSCHAFFEN'

- VERSTANDIG AFSCHAFFEN
 - NIET DOOR INTRODUCIE BOX'EN
 - ARBITRAGE ONVERMIJDELIJK EN/OF COMPLEX !
 - NIET ALLEEN VOOR CONCERN-RENTE
 - MAAR BEPERKTE VERBREDINGGRONDSLAG !
- CONSEQUENT AFSCHAFFEN
 - ZOWEL VOOR RENTE-OPBRENGST ALS -KOSTEN !
- HET KAN EENVOUDIG

een alternatief voor Vpb 2007

(onder het motto: 'keep it simple')

*AL ZIJN EEN GROOT AANTAL NUANCERINGEN MIJ BEKEND
EN ZEKER IN EEN ANDER KADER OP ZIJN PLAATS*

Prof. Dr Mr G.W.J.M. Kampschöer RA

EEN EENVOUDIG ALTERNATIEF VOOR VPB 2007

- 6 X SIMPELE BOUWSTENEN:
 - GEEN VERSCHIL FISCAAL <-> JAARREKENINGRECHT
 - GRONDSLAG IFRS
 - NAAST DVS OOK EEN SVV (SCHULDVERHOUDINGVRIJSTELLING)
 - ALLEEN BINNENLANDSE ACTIVITEITEN BELAST (TERRITORIALITEIT-BEGINSEL)
 - HANDHAVING VERBREDE GRONDSLAG
 - HALVERING VAN HET HUIDIGE TARIEF

GEEN VERSCHIL FISCAAL <-> JAARREKENINGRECHT

- EENVOUD
- CONFORM EEN AANTAL GROTE EU-LANDEN
- VERBREDINGGRONDSLAG

GRONDSLAG IFRS

- GEEN STRIJDIGHEID MET EU-RECHT
- ALLE EU-VENNOOTSCHAPPEN GELIJK BEHANDELD
- VERBREDINGGRONDSLAG DOOR FAIR VALUE INVLOED

NAAST DVS OOK EEN SVV (SCHULDVERHOUDINGVRIJSTELLING)

- EENVOUD
 - FEITELIJK GEEN VERSCHIL EV / VV
 - ALLE RENTE OPBR / KST FISCAAL NIET RELEVANT
 - DIRECT UIT JAARREKENING TE HERLEIDEN
- APARTE REGELING VOOR BANKEN / VERZEKERAARS
- VERBREDINGGRONDSLAG

ALLEEN BINNENLANDSE ACTIVITEITEN BELAST
(TERRITORIALITEIT-BEGINSEL)

- EENVOUD

- FEITELIJK GEEN VI-VERLIES IMPORT MEER
- DIRECT UIT JRRK TE HERLEIDEN DOOR SEGMENTATIE

- VERBREDINGGRONDSLAG

HANDHAVEN VERBREDE GRONDSLAG

- OOK WERKELIJK HANDHAVEN VERBREDE GRONDSLAG

- TERUGDRAAIEN HALVERING AANTAL CONTROLES

- VERBREDINGGRONDSLAG

- DAADWERKELIJKE CORRECTIE-OPBRENGSTEN
- PREVENTIEF EFFECT

HALVERING VAN HET HUIDIGE TARIEF

- TARIEF BIJV. 15 á 20 %
- AANLOKKELIJK VESTINGSKLIMAAT
- JAARLIJKS (NIEUW) VASTSTELLEN %

Bijdrage van prof. mr.J.A.G. van der Geld over boxen in de Vpb

Boxen in de Vpb?

Hebben we dan niets geleerd van het verleden?

Principiële bezwaren tegen boxen?

- Principiële bezwaren voor zover Vpb is gerelateerd aan de IB
- Alleen dan ontleent de Vpb zijn rechtsgrondslagen (afgeleid) aan de IB (draagkrachtbeginsel)
- Onze huidige Vpb is een hybride heffing:
 - Voor a.b.-houders: forfaitaire verrekening van de Vpb d.m.v. verlaagd IB-tarief
 - Voor overige aandeelhouders: klassieke stelsel, d.w.z. geen relatie Vpb-IB
- Boxen zouden *principieel* geen probleem zijn geweest binnen de Vpb vóór 1997 (nieuwe a.b.-regime)
- Nu passen boxen niet in de Vpb vanwege:
 - Vormgeving a.b.-regime (*forfaitaire* verrekening)
 - Partiele handhaving klassieke stelsel
- Uiteraard gelden in elk geval fiscaal-technische randvoorwaarden (c.q. gezond verstand)

Randvoorwaarden en gezond verstand

- Is het gesignaleerde probleem wel echt een probleem?
- Wordt het beoogde doel met de voorgestelde maatregel wel bereikt?
 - ex ante aannemelijk maken
 - ex post meten
- Afweging voor- en nadelen van de gekozen oplossing
- Vergelijking alternatieven (is het gesignaleerde probleem niet met minder vervelende neveneffecten op te lossen?)

Concrete problemen met boxen

- Afbakeningsproblemen tussen de boxen
 - Kosten- of opbrengsttransformatie
 - Onderschat niet het vernuft van belastingadviseurs (en wordt ook niet kwaad op ze maar zorg voor een goede wet)
 - Slechte ervaringen:
 - box 3 t.o.v. de boxen 1 en 2 in de IB, met draconische meetrek- en meesleepregelingen, die in wezen de toegang tot box 3 moeten versperren
 - Oortse kostenafrekbeperkingen (o.a. reclamekosten en representatiekosten)
- Wellicht verboden staatssteun
 - afhankelijk van vormgeving en uitwerking (specifiek)

Box voor groepsrente?

- Enig echt afdoende oplossing is een principiële: wegnemen fiscale verschillen tussen EV en VV
- Vanwege bronbeginsel: VV als EV behandelen
- Daar moet actief aan gewerkt worden om het mondiaal in te voeren (notitie OESO-verband)
- In de tussentijd: vervang de huidige lappendeken aan renteaftrekbepenkingsregels door één maximaal acceptabele debt-equity-ratio

Moraal van het verhaal

- Bezint eer gij begint
- Trek lering uit het verleden
- Introductie boxen roept waarschijnlijk noodzaak op tot strenge en ingewikkelde anti-misbruikregels
- Trek de juiste conclusies uit het verleden
 - dus niet: omdat er weinig procedures zijn gevoerd over de Oortse kostenaftrekbepenkings was dit dus goede wetgeving.
 - Mijn conclusie is: zowel fiscus als belastingplichtigen redden zich zelfs met slechte wetgeving
- Durf te dromen en werk – naast het werk van alle dag – aan de mogelijkheid die dromen te verwezenlijken!

Tweede stelling: Hoe kan een budgettair neutrale verlaging van het Vpb-tarief bijdragen aan een verbetering van het Nederlandse vestigingsklimaat?

Bijdrage van prof.mr. G.T.K. Meussen¹: Budgettair neutrale tariefverlaging Vpb heeft geen zin

Als een soort Pavlov-reactie lijkt vrijwel iedereen met een zeker automatisme een verlaging van het tarief van de vennootschapsbelasting te bepleiten.² Staatssecretaris Wijn heeft al aangekondigd het tarief snel te willen verlagen naar 29%. In de toekomst liggen er wellicht nog verdere verlagingen van het tarief in het verschiet. Maar is een budgettair neutrale tariefverlaging nu eigenlijk wel zinvol? Mijn antwoord daarop is nee.

DE vpb bestaat niet

Wanneer wordt gesproken over een verlaging van het tarief van de vennootschapsbelasting zij bedacht dat DE vennootschapsbelasting niet bestaat. Achter de vennootschapsbelasting gaat een grote variëteit aan ondernemingen schuil, uiteenlopend van de warme bakker bij mij in de buurt (als gevolg van de huidige structuur van de vennootschapsbelasting opgezaald met ten minste drie BV's) tot multinationale concerns (global players) genoteerd aan een of meerdere effectenbeurzen. Maar men kan eveneens denken aan concernfinancieringsmaatschappijen, beleggings- en vastgoedvennootschappen, houdstermaatschappijen etc.

Binnen de vennootschapsbelasting nemen deze ondernemingen allemaal een andere plaats in. Het is dan ook de vraag welke categorie(ën) ondernemingen gebaat zijn bij een tariefverlaging van de vennootschapsbelasting

Het Nederlandse vestigingsklimaat

Verlaging van het tarief van de vennootschapsbelasting zou moeten bijdragen aan een verbetering van het vestigingsklimaat voor ondernemingen in Nederland. Allereerst dient de vraag te worden beantwoord wat onder een goed fiscaal vestigingsklimaat dient te worden verstaan (hoe kan dit gemeten worden?) en welke rol de vennootschapsbelasting daarbij speelt. Is de vennootschapsbelasting niet veeleer van ondergeschikt belang en gaat niet veel meer om zaken als loonkostenniveau, politieke stabiliteit, infrastructuur, een soepel, snel en flexibel werkende Belastingdienst etc.?

Maar is dit vestigingsklimaat nu werkelijk zo slecht?

De recente publicitaire ophef over de 'deal' tussen de Belastingdienst en KPN aangaande de verliezen van haar Duitse dochteronderneming E-Plus, laat zien dat er ook zonder de wettelijke mogelijkheid van een grensoverschrijdende fiscale eenheid mogelijkheden bestaan om met gebruikmaking van hybride buitenlandse personenvennootschappen, buitenlandse verliezen in Nederland te laten neerslaan. Dat resulteert blijkens berichten in de media alleen al bij KPN in een 'teruggave'³ aan vennootschapsbelasting van meerdere miljarden euro's. Voorwaar geen slecht vestigingsklimaat zou ik zeggen.

Het bedrijfsleven heeft wél behoefte aan een Belastingdienst die snel, soepel en klantgericht reageert op verzoeken om voorvoelg en APA/ATR's. Op dat vlak is nog veel voor verbetering vatbaar.

¹ Hoogleraar belastingrecht Radboud Universiteit Nijmegen

² Ronduit verfrissend was het pleidooi van Felix Rottenberg in het VPRO-programma 'Zomergasten' om belastingen nu juist te verhogen teneinde daarmee structureel in het onderwijs te investeren. Wil Nederland zich als kenniseconomie profileren dan zit daar een prijskaartje aan.

³ Naar verluidt betaalt KPN de komende jaren geen vennootschapsbelasting over haar operationele binnenlandse winsten.

Budgettaire neutrale tariefverlaging

De budgettaire dekking voor een tariefverlaging kan binnen de vennootschapsbelasting worden gevonden via verschillende wegen. Te denken valt bijvoorbeeld aan:

- algemene aanscherping van het afschrijvingsregime
- beperking van de aftrekbaarheid van buitenlandse (deelnemings)verliezen
- afschaffing van art. 13ca Wet Vpb. 1969
- verdere beperkingen in de aftrek van rente in concernverband
- beperkingen in de mogelijkheden van verliesverrekening
- etc.

De vraag is welke categorie ondernemingen de rekening voor de tariefverlaging gepresenteerd krijgt. Allerlei belangengroepen zullen de grondslagverbreding proberen te verschuiven naar 'de buurman'. Mijns inziens kan een grondslagverbreding per definitie niet als een verbetering van het vestigingsklimaat voor ondernemingen in Nederland worden aangemerkt, zeker niet indien dergelijke maatregelen in de ons omringde landen ontbreken.

Tariefverlaging en achterliggende cijfers

Politieke beleidsmakers zouden zich bij de gekozen opzet (tariefverlaging, grondslagverbreding en verbetering vestigingsklimaat) moeten baseren op concrete cijfers. Welke effecten qua vennootschapsbelastingdruk treden op voor welke categorie ondernemingen? Dit betekent dat zou moeten worden geïnventariseerd welke ondernemingen meer of minder vennootschapsbelasting gaan betalen op basis van de voorgestelde maatregel. Aan actueel cijfermateriaal op dit vlak lijkt het te ontbreken. Hoe is de huidige vennootschapsbelastingdruk verdeeld over de verschillende categorieën ondernemingen (over het midden- en kleinbedrijf versus multinationale ondernemingen)? Ontbreekt deze informatie, dan is daarop geen beleid inzake een tariefverlaging te baseren.

Is deze informatie wél beschikbaar, leidt dat wellicht tot hele andere beleidskeuzen. Stel dat een groot aantal multinationale ondernemingen op dit moment toch al geen vennootschapsbelasting betalen, dan heeft een eventuele tariefverlaging op hen geen of slechts een zeer beperkt effect.

De maakbaarheid van de samenleving

Het pleidooi voor een tariefverlaging van de vennootschapsbelasting roept bij mij deels het beeld van de politiek op die heilig gelooft in de maakbaarheid van de (Nederlandse) samenleving. Maar het mondiale bedrijfsleven vaart zijn eigen autonome koers, los van regeringen en landen. Een land als China is enorm in opkomst en beschikt over een bijna onmetelijk arbeidspotentiaal en grondgebied. Multinationals zullen ook in de toekomst IT-werkzaamheden gaan outsourcen naar landen als India, Pakistan en Maleisië. Daar zijn geen politieke tegenkrachten tegen opgewassen.

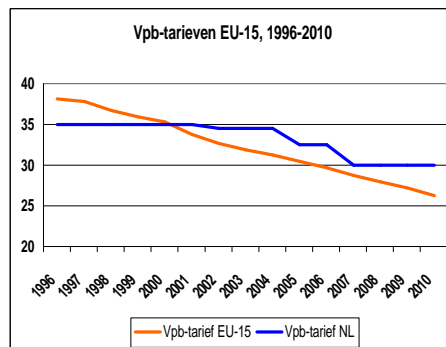
Facit

- **Een verlaging van het vpb-tarief heeft alleen een optisch effect maar draagt niet significant bij aan een verbetering van het Nederlandse vestigingsklimaat, zeker niet onder de randvoorwaarde van budgettaire neutraliteit.**
- **Het vestigingsklimaat voor ondernemingen in Nederland is helemaal niet zo slecht, mede gezien de ruime mogelijkheden van aftrek van buitenlandse (concern)verliezen.**
- **Politici en beleidsmakers moeten de realiteit onder ogen zien: de door vrijwel iedereen aanbeden mondialisering van de economie en de snel uitgevoerde uitbreiding van de Europese Unie met 10 lidstaten leidt tot een herschikking van welvaartsniveaus over de hele wereld, veelal ten nadele van oude economieën.**

Bijdrage van dr. H. Vording: naar een tarief van 15% voor grote ondernemingen

Waarom tariefverlaging?

- Europese trend: **30%** in 2005 (gem. EU-15)
- En **25%** in 2010 ?
- hoe komt NL onder de **20%** ?

Waar gaat het heen met Vpb-heffing in EU ?

- pessimisten: tax race to the bottom, verschuiving lastendruk naar immobiele heffingsbases
- optimisten: markt dwingt spontane beleidscoördinatie af: lagere tarieven bij bredere heffingsgrondslagen

Financiering tariefverlaging

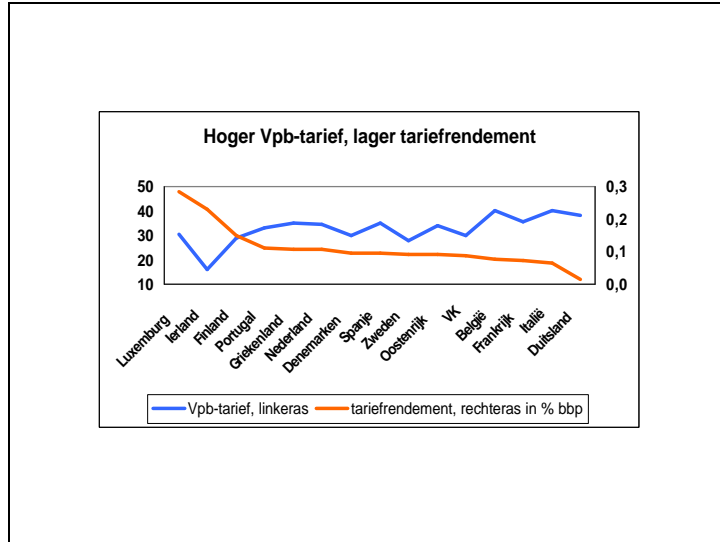
- Europese trend: financiering uit grondslagverbreding
- bijv. beperking afschrijvingsfaciliteiten, investeringssubsidies, IB-verrekening

Wat is het nut van budgettair neutrale tariefverlaging?

Vestigingsklimaat of bescherming
belastingopbrengsten?

Budgettair kader

- Bedrijfsleven betaalt zelf: effectieve druk verandert *per saldo* niet
- Maar tegenover elke winnaar staat een verliezer!
- Hoeveel Vpb-grondslagverbreding?

Lager tarief, meer opbrengst

- Opbrengst per tarief-procent hangt in EU samen met hoogte tarief
- Lidstaten met hoge tarieven halen relatief weinig opbrengst binnen
- Lidstaten met onder-gemiddelde tarieven juist veel

Dus: tariefverlaging loont?

- Effect van lager tarief op reële investeringen is vermoedelijk bescheiden
- Dus niet rijk rekenen aan extra bedrijvigheid, banen en belastingopbrengst
- Effect op winstverplaatsing is groot, zij het tijdelijk

Waarom loont budgettair neutrale tariefverlaging?

Bescherming van
belastingopbrengsten tegen
winstdrainage

Winstverplaatsing

- Ierse dochters van VS-ondernemingen rapporteren in Ierland extreem hoge winsten
- Duitse dochters van internationale ondernemingen worden zo veel mogelijk met groepsleningen gefinancierd
- Beste bescherming van de nationale heffingsbasis: een laag tarief

Het standaardrecept:
heffingsgrondslag verbreden,
tarief verlagen.

Hoe ver komt Nederland daarmee?

Mogelijkheden voor grondslagverbreding

- Weinig cijfers beschikbaar
- Dat is met name lastig in een budgettair neutraal kader: er zijn dan veel verliezers

Mogelijkheden voor grondslagverbreding

- Beperking afschrijvingen
- Beperkingen verliesverrekening
- Beperkingen rente-aftrek, m.n. groepsrente
- Andere faciliteiten: geen cijfers beschikbaar

Wat kan er?

- Bij drastische grondslagverbreding: Vpb-tarief in de richting van 25%
- Maar niet wenselijk voor (lokaal) MKB
- Alternatief: tariefverlaging alleen voor grote ondernemingen?

Gerichte tariefverlaging: naar 15%

- Activiteiten die typerend zijn voor grote ondernemingen in aparte boxen lager belasten
- Of een degressief Vpb-tarief?

Derde stelling: Hoe moet worden omgegaan met passieve deelnemingen en passieve inkomsten?

Bijdrage van dr. D.M. Weber⁴: Hoe moet worden omgegaan met passieve deelnemingen en passieve inkomsten?

Inleiding

Nederland kent diverse regelingen in de vennootschapsbelasting die passieve deelnemingen of passieve inkomsten anders behandelen. Denk aan het regime van de beleggingsinstelling (ex. art. 28 Wet Vpb 1969) waaronder een nul-tarief van toepassing is indien vermogen wordt belegd. Denk daarnaast aan meer antimisbruikachtige wetgeving welke neigt naar *Controlled Foreign Company (CFC) legislation* zoals het niet-toepassen van de deelnemingsvrijstelling bij een deelneming in een beleggingsinstelling ex. art. 28 Wet Vpb (art. 28, lid 4 Wet Vpb 1969) en bij ter belegging gehouden aandelen in een buitenlandse deelneming (art. 13, lid 2, letter c Wet Vpb 1969). De meest CFC-achtige wetgeving die Nederland kent is art. 28b Wet Vpb 1969 welke bepaling bij een 25%-belang waardering naar economisch verkeer van de aandelen in een buitenlandse beleggingsmaatschappij voorschrijft. In binnenlandse situaties kennen we ook een dergelijk voorschrift aangezien bij een 25%-belang de aandelen in een beursgenoteerde beleggingsinstelling (ex. art. 28 Wet Vpb 1969) gewaardeerd moeten worden op waarde in het economisch verkeer. Gewezen kan ten slotte nog worden op de verrekeningsmethode (in plaats van belastingvrijstelling) bij passieve winst uit buitenlandse onderneming (art. 39 van het Besluit voorkoming van dubbele belasting 2001).

Buitenlandse passieve inkomsten niet belasten

Mijns inziens moet Nederland zich onthouden aan het belasten van buitenlandse passieve inkomsten. De achterliggende gedachte van het belasten van buitenlandse winsten is de vrees voor belastingontwijking van landen zoals de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. Dergelijke landen gaan uit van kapitaal- en arbeidsexportneutraliteit (KAEN). De vestigingstaat heft dan over buitenlandse inkomsten altijd bij tot aan het tarief van de vestigingstaat (de verrekeningsmethode wordt dan gehanteerd i.p.v. de vrijstellingsmethode). Zodra men probeert dit te ontwijken door de vestigingsplaats te verleggen (en met name bij passieve inkomsten is dat relatief eenvoudig), dan krijgt men met *CFC-legislation* te maken, die er voor zorgt dat door alles wordt heengekeken en de passieve inkomsten alsnog naar de tarief van het (oude) vestigingsland wordt belast.

Nederland moet hier niet aan mee doen. KAEN past beter bij grote landen met een groot binnenlands afzet gebied. Grote landen kunnen arrogant zijn en eisen dat grensoverschrijdende situaties niet beter worden behandeld als hun binnenlandse situatie. Zij kunnen dus bijheffen en zo het fiscale voordeel in een grensoverschrijdende situatie wegnemen. Wij zijn klein en moeten het juist hebben van een open economie. Nederland moet investeringen vanuit Nederland in het buitenland juist koesteren. Dit betekent dat Nederland juist, net als nu, kapitaal- en arbeidimportneutraliteit (KAIN) moet volgen. Dit betekent toepassing van het territorialiteitsbeginsel en dan heeft men niets van doen met welke buitenlandse inkomsten dan ook. Territorialiteit (en KAIN) past mijns inziens ook beter binnen de het doel Europese Gemeenschap (zie nader mijn eerdere bijdrage op de Vpb2007 website, klik op [Forumdiscussie](#))

Het is op dit moment heel 'hip' om CFC-wetgeving in te voeren, onder de Gedragscode betreffende schadelijke belastingconcurrentie werd dit ook door Primarolo, de voorzitter van de Gedragscode werkgroep, aangemoedigd. Ten onrechte: in de Gedragscode staat hier nergens iets over, maar Primarolo komt uit het Verenigd Koninkrijk en die geloven in KAEN. Het ligt mijns inziens niet op de weg van Nederland om CFC-achtige wetgeving in te voeren. Zeker niet nu de Britse *CFC-legislation* onder zwaar vuur ligt bij het HvJ EG in de *Cadbury Schweppes*-zaak (C-196/04). De vraag in deze zaak is of *CFC-legislation* in strijd komt met het recht van vestiging. Het zou vreemd zijn om lopende die discussie EG-verdachte maatregelen juist in te voeren. Ik denk dat Nederland eerder niet-ter-beleggingseisen en bepalingen zoals art. 28b Wet Vpb 1969 moet schrappen. Want ook dergelijke bepalingen staan op gespannen voet met de EG-verdragsvrijheden. Wij kennen dan wel vergelijkbare bepalingen in

⁴ universitair docent Europees belastingrecht aan de Universiteit van Amsterdam

binnenlands verband, maar deze zijn op bepaalde punten gunstiger dan de buitenlandse niet-ter-beleggingseisen. Hierdoor wordt het vrije verkeer belemmerd.

Beleggingsinstelling regime herzien

Nederland (en andere staten) moeten zich ook eens nader bezinnen over de behandeling van de beleggingsinstelling. De beleggingsinstelling profiteert van een nul-tarief en Nederland probeert de belastingheffing te halen bij de aandeelhouders. Dit resulteert in allerlei beperkingen als het gaat om buitenlandse aandeelhouders (niet te veel buitenlandse aandeelhouders tussenschuiven; niet te veel belang uiteindelijk bij buitenlandse aandeelhouders). Het zal niet lang duren of het HvJ EG zet een streep door deze discriminaties van buitenlandse aandeelhouders. Dit zal betekenen dat het inkomen van een beleggingsinstelling belastingvrij naar het buitenland kan stromen. Oplossing is om ook hier te kiezen voor toepassing van het territorialiteitsbeginsel. Bijvoorbeeld een lage belastingheffing indien de beleggingen of onroerende zaken aan Nederlands territorium zijn toe te rekenen en geen belasting bij de aandeelhouders. Of geen heffing bij de beleggingsinstelling en altijd (dus geen vrijstellingen) een bronbelasting bij uitkering aan de binnenlandse en buitenlandse aandeelhouders. Ik weet het, dit roept problemen met belastingverdragen op, maar alleen door een dergelijke ingreep kan de beleggingsinstelling in de toekomst nog door de Europeesrechtelijke beugel *en* behoudt Nederland haar heffingsrecht.

Bijdrage van prof.mr. J.W. Bellingwout

Stelling:

De niet-ter-belegging-eis van art. 13 lid 2 Vpb dient te vervallen voor deelnemingen in EU-lidstaten; in plaats daarvan kan worden volstaan met een algemeen geformuleerde anti-misbruikbepaling die binnen de grenzen blijft van art. 1 lid 2 Moeder/Dochter-richtlijn.

Toelichting:

Het behoeft geen betoog dat de niet-ter-belegging-eis van artikel 13, tweede lid Wet Vpb '69 zich slecht verhoudt tot het recht van vrije vestiging en het recht op vrij kapitaalverkeer van het EG-Verdrag. De discussie richt zich dan ook niet op de vraag of deze eis moet vervallen, maar veeleer op de vraag of daar een andere maatregel voor in de plaats moet komen en, zo ja, hoe de contouren van een dergelijke maatregel zouden moeten luiden.

Degene die een bevredigend antwoord wil geven op bovenstaande vragen moet zich bewust zijn van een spanningsveld dat bestaat uit de volgende ingrediënten: de fundamentele vrijheden van het EG-Verdrag alsmede het verbod op staatssteun, de Gedragscode zoals geïnterpreteerd door de Gedragscodegroep (Primarolo), de dwang van de Moeder/dochter-richtlijn en de beperkte mogelijkheid die deze richtlijn biedt voor misbruikbestrijding, de gewenste versterking van het Nederlands vestigingsklimaat en de al dan niet gerechtvaardigde vrees voor budgettaire derving. Met deze ingrediënten in het achterhoofd kom ik tot de volgende beknopte analyse.

1. Elk verschil in behandeling tussen binnenlandse en buitenlandse deelnemingen is in beginsel kwetsbaar vanuit Europeesrechtelijk oogpunt; ruimte voor enig onderscheid tussen een binnenlandse en een buitenlandse deelneming kan slechts worden gevonden met betrekking tot deelnemingen in derde landen (niet-EU);
2. Een onderscheid tussen binnenlandse en buitenlandse deelnemingen in derde landen mag geen beperking op te leveren van de vrijheid van kapitaalverkeer, die immers ook geldt in de relatie met derde landen;
3. Met een gelijke behandeling van buitenlandse EU-deelnemingen en binnenlandse deelnemingen kan weliswaar de klip van (de fundamentele vrijheden van) het EG-Verdrag worden omzeild, dit neemt niet weg dat het schip nog kan stranden op de klippen van Primarolo of de Moeder/Dochter-richtlijn.
4. Het volledig loslaten van de niet-ter-belegging-eis zal binnen de Gedragscodegroep (Primarolo) de wenkbrauwen doen fronsen; het *standstill*-gebod van de Gedragscode is immers nog volop van kracht. De Nederlandse deelnemingsvrijstelling is naar verluidt uit de klauwen van Primarolo gered door met succes te wijzen op de anti-misbruikmaatregelen die aan dit regime zijn verbonden. De niet-ter-belegging-eis is daarbij natuurlijk een belangrijke troef geweest. Het schrappen van deze eis - ook zal zou dit schrappen zich beperken tot deelnemingen die onder de reikwijdte van de Moeder/Dochter-richtlijn vallen - roept om een alternatieve anti-misbruikregeling. Invoering van een minimum-onderworpenheidseis voor passieve deelnemingen (bijv. op het tariefsniveau van de rente-box) zou wellicht de honger van Primarolo op dit vlak stillen, maar ik vrees dat het HvJ EG - om in dezelfde beeldspraak te blijven - een dergelijk criterium *onder andere* met het oog op de Moeder/Dochter-richtlijn niet zal slikken. Voor een generiek onderscheid tussen actieve en passieve deelnemingen laat art. 1 lid 2 M/D-richtlijn mijns inziens geen ruimte.
5. Idealiter zouden voordelen uit hoofde van de passieve deelneming (waarbij dan nog een robbertje moet worden gevochten over de vraag wat nu 'passief' is en wat 'actief') in de rente-box worden belast tegen het verlaagde rente-box tarief (en de daarmee samenhangende kosten slechts aftrekbaar zijn tegen dit tarief). Nog afgezien van Primarolo en mogelijke staatssteun-perikelen, laat de M/D-richtlijn dit waarschijnlijk niet toe, zodat tenminste verrekening moet worden geboden voor de buitenlandse belasting. De M/D-richtlijn lijkt wel toe te laten dat enerzijds vrijstelling wordt geboden voor inkomsten uit actieve deelnemingen en slechts verrekening voor inkomsten uit passieve deelnemingen.

6. Gedachten omtrent invoering van een verrekeningsstelsel (al is het slechts voor passieve deelnemingen) moeten echter te vuur en te zwaard worden bestreden. De complexiteit van deze techniek, toegepast op deelnemingsverhoudingen is in de praktijk niet te overzien, vooral nu niet met een 'one-tier underlying tax credit' kan worden volstaan. Om een paar hoofd(pijn)punten te noemen: het achterhalen van de belastingen die feitelijk op het ontvangen dividend drukken, de mismatches die zich in de timing van enerzijds de buitenlandse heffing en anderzijds het verlenen van de binnenlandse credit zullen voordoen, en de wijze waarop met capital gains moet worden omgegaan die voor een deel stille reserves en goodwill vertegenwoordigen waarover in het buitenland nog geen belasting is geheven. In een operatie die mede gericht is op verbetering van het fiscale vestigingsklimaat zou invoering van een verrekeningstelsel contraproductief uitwerken.

7. Veel lidstaten lossen het probleem op door aanvullende CFC-wetgeving die de werking van de deelnemingsvrijstelling op dit punt (passieve buitenlandse deelneming, onderworpen aan laag belastingtarief) corrigeert. Het is echter de vraag of CFC-maatregelen houdbaar zijn in het licht van het EG-Verdrag. Dennis Weber is hier in zijn bijdrage reeds op ingegaan.

8. De consequentie van voorgaande korte analyse is wellicht hard maar onontkoombaar: de niet-ter-belegging-eis dient te vervallen en het in de plaats daarvan invoeren van een onderworpenheidseis, verrekening, CFC-wetgeving of een beleggingsbox vormt binnen de EU geen alternatief. Indien passieve deelnemingen in een EU-lidstaat gebruik kunnen maken van een laag tarief, is dat een probleem dat Nederland niet eenzijdig kan oplossen. Betreft het een generiek laag tarief (bijv. Cyprus, Ierland) dan kan de oplossing slechts worden gevonden in het streven een minimumtarief binnen de EU; betreft het een bijzonder regime, dan moet de Gedragscodegroep zich daarover buigen. Een bijzonder regime dat eenmaal door Primarolo is goedgekeurd, kan dan geen reden meer zijn voor uitsluiting van de deelnemingsvrijstelling in Nederland.

9. Wel mogelijk is een algemeen geformuleerde anti-misbruikbepaling, aan de hand waarvan elk individueel geval afzonderlijk kan worden getoetst, conform art. 1 lid 2 M/D-richtlijn. Bij het formuleren van deze bepaling dient goed te worden bedacht welke situaties moeten worden bestreden. Mijn voorkeur zou uitgaan naar een beperkte reikwijdte, in die zin dat louter 'passieve' deelnemingen binnen het schootsveld van deze regeling worden gebracht en dan bij voorkeur indien het gaat om situaties waarin enerzijds sprake is van uitholling van de Nederlandse heffingsgrondslag en anderzijds sprake is van onbelast inkomen uit hoofde van deelneming. Het aantrekken van vreemd vermogen om dit vervolgens in een 'low tax' jurisdictie laten renderen zou op die manier bestreden kunnen worden. Het aanwenden van eigen vermogen (kapitaal of winstreserves) voor passieve deelnemingsactiviteiten noopt mijns inziens niet tot bestrijding. Het is niet uitgesloten dat banken, verzekeraars en hun klanten een deel van hun beleggingsportefeuilles zullen onderbrengen in het buitenland (voor zover dat nu al niet reeds met behulp van enige 'tax planning' gebeurt), maar deze dreiging vormt een gezonde stimulans tot invoering van een rentebox met een aantrekkelijk laag tarief, waarmee kapitaalvlucht voor een groot deel kan worden voorkomen.

10. Voor de fiscale behandeling van buitenlandse deelnemingen in derde landen zijn de handen van de Nederlandse wetgever veel minder aan Europeesrechtelijke beperkingen gebonden. Zo handhaving van de niet-ter-belegging-eis kwetsbaar zou zijn met het oog op de vrijheid van kapitaalverkeer, zou wellicht in de relatie tot derde landen kunnen worden overwogen een minimum-onderworpenheid te verlangen. Om een en ander te stroomlijnen zou de eis van een minimumtarief als algemeen criterium in de wet kunnen worden toegevoegd aan de reeds bestaande onderworpenheidseis, met de aanvulling dat deelnemingen gevestigd in lidstaten van de EU geacht worden aan de eis van het minimumtarief te voldoen, uiteraard mits zij wel onderworpen zijn aan een van de belastingen vermeld in art. 2 M/D-richtlijn. Art. 13g Wet Vpb '69 kan in deze opzet vervallen.

Vierde stelling: Verdient de keuze voor territorialiteit aanbeveling of is grensoverschrijdende verliescompensatie te prefereren en te financieren?

Bijdrage van prof. mr S. van Weeghel* : Modernisering van de Vpb.

In de ideale wereld zijn er geen belastingen (en worden toch al die mooie voorzieningen betaald). Maar die wereld bestaat niet. Van oudsher zijn er belastingen die inkomen, consumptie, bezit of het rechtsverkeer treffen. De vennootschapsbelasting is een tamelijk recent fenomeen en over haar rechtsgrond bestaat geen eenstemmigheid. Sommigen menen dat zij moet worden afgeschaft omdat een belasting naar de winst of het inkomen uiteindelijk slechts natuurlijke personen moet treffen. De bespiegelingen die men daarover kan hebben zijn vooral nutteloos. Wij hebben de belasting nu eenmaal en door haar opbrengst (€ 15 miljard) zijn wij aan haar verslaafd. Om de discussie over de modernisering van de vennootschapsbelasting wat aan te jagen heb ik een aantal stellingen geformuleerd.⁵ Ik nodig u uit om op deze stellingen te reageren.

Tariefverlaging is noodzakelijk⁶

Het product van grondslag en tarief vormt de effectieve belastingdruk. Er is niet 'een effectieve belastingdruk'. Het tarief is een vast gegeven, maar elk onderzoek hanteert een andere methode ter bepaling van de grondslag. Voor de ondernemer is dit niet zo interessant. Hij ziet de vennootschapsbelasting als een 'cost of doing business'.

Er is veel onderzoek gedaan naar de relatie tussen het belastingklimaat en economische bedrijvigheid. Alle onderzoeken bevestigen dat lagere belasting leidt tot een aantrekkelijker investeringsklimaat en een betere internationale concurrentiepositie. Met zijn vennootschapsbelasting zat Nederland jarenlang in de kopgroep. Dat betrof zowel het systeem (deelnemingsvrijstelling, belastingverdragen, rulings) als de effectieve belastingdruk. Dat is inmiddels niet meer het geval. Elementen uit ons systeem zijn door andere landen overgenomen en zowel de tarieven als de effectieve belastingdruk zijn in een aantal landen scherp gedaald.

Wil Nederland zijn positie als vestigingsland behouden, dan moet de Vpb-druk omlaag. In een wereld zonder grenzen zoeken productiemiddelen nu eenmaal naar een optimale allocatie.

Waarom moet het tarief dan omlaag? Zoals destijds door de Commissie Van Rooy is betoogd, heeft verlaging van het tarief een gunstig psychologisch effect. Voorts blijft het tarief voor de bepaling van de effectieve belastingdruk de belangrijkste factor. Tariefverlaging leidt tot verlaging van de marginale belastingdruk en de hoogte van het tarief is mede bepalend voor de aantrekkelijkheid als vestigingsland. Tegenstanders van tariefverlaging zullen betogen dat dit niet budgettair neutraal kan en dus in het licht van het Hoofdlijnenakkoord onmogelijk is. Anderen zullen bevreesd zijn dat een budgettair neutrale tariefverlaging tot grondslagverbreding leidt. Maar als het niet kan zoals het moet, dan moet het zoals het kan: tariefverlaging met grondslagverbreding lijkt mij te verkiezen boven helemaal niets doen. Tariefverlaging werkt immers door naar alle takken van bedrijvigheid, een lagere belastinggrondslag niet. Bovendien stimuleert een hoog tarief tot uitholling van de belastinggrondslag, bijvoorbeeld door financiering vanuit het buitenland.

Wijn heeft zijn proefballon inmiddels opgelaten: het tarief moet naar 29%. Hoewel dit voorstel is betiteld als een 'goedkope politieke stunt', zou ik de staatssecretaris willen aanmoedigen de rug recht te houden en door te gaan op de ingezette koers. En hoewel een lichte neiging bestaat Nederland binnen Europa te vergelijken met de kleine landen, zou ik vooral ook kijken naar het Verenigd

* Stef van Weeghel is hoogleraar internationaal belastingrecht aan de UvA en partner bij Stibbe. Hij was lid van de Commissie Van Rooy.

⁵ Ook op andere dan de hierna te noemen onderdelen kan de Wet Vpb. worden verbeterd. Ik heb mij bij het formuleren van de stellingen tot een aantal hoofdzaken beperkt.

⁶ Dit onderdeel is een bewerking van mijn bijdrage aan Forum, het opinieblad van VNO-NCW, nummer 10, jaargang 10, mei 2004.

Koninkrijk, dat als groot land toch goed op zijn fiscale vestigingsklimaat heeft gelet. De vennootschapsbelasting is 30%, er is geen dividendbelasting, geen kapitaalsbelasting en een toptarief van 40% in de inkomstenbelasting.

Territorialiteit is de oplossing van veel problemen

Ons systeem van vrijstelling ter voorkoming van dubbele belasting in internationale verhoudingen kent van oudsher twee hoofdvarianten: de deelnemingsvrijstelling (buitenlandse dochtervennootschappen) en de vrijstellingsmethode (voor winst uit buitenlandse vaste inrichting). Hoewel beide systemen een zelfde uitgangspunt hebben, kapitaalexportneutraliteit, zijn zij in hun uitwerking verschillend. De deelnemingsvrijstelling is een objectvrijstelling: het resultaat uit de deelneming wordt volledig uit de belastinggrondslag geëlimineerd. Een verlies is *niet* aftrekbaar. Het resultaat toerekenbaar aan een buitenlandse vaste inrichting is daarentegen integraal onderdeel van de grondslag van de binnenlandse belastingplichtige. Een verlies is *volledig* aftrekbaar. Latere winst is slechts vrijgesteld voor zover eerdere verliezen (die de 'binnenlandse winst' verminderden) zijn ingehaald.

Van oudsher verschaft de vrijstellingsmethode voor buitenlandse winst de vanuit Nederland opererende multinational een voordeel. Zijn buitenlandse verlies werd verzacht met vermindering van Nederlandse belasting.

Mijns inziens is er alle aanleiding ook voor de buitenlandse winst over te gaan op een objectvrijstelling en zulks volgens het internationaal erkende territorialiteitsbeginsel: slechts territoriaal aan Nederland gebonden resultaat wordt alhier fiscaal in aanmerking genomen.

De voordelen van een territoriaal stelsel zijn talrijk:

- Het opheffen van onderscheid tussen deelneming en vaste inrichting leidt tot meer neutraliteit. De keuze tussen beide vormen van ondernemen in het buitenland wordt minder bepaald door de fiscale gevolgen daarvan.
- Het onderscheid tussen deelneming en vaste inrichting nodigt uit tot misbruik. En misbruik, vermeend of niet, leidt tot anti-misbruikbepalingen in de wet. Ik noem art. 13c van de Wet Vpb. Indien wordt overgegaan op een territoriaal stelsel, verdwijnt de spanning en kunnen de anti-misbruikbepalingen worden geschrapt.
- De uitwerking van de vrijstelling voor buitenlandse winst in onze belastingverdragen en in het Besluit voorkoming dubbele belasting 2001, kenmerkt zich door ondoorzichtigheid en complexiteit. Inhaalregeling, doorschuifregeling, voorkomingswinst, bijdragewinst, afzonderlijke methode, gezamenlijke methode, etc. Indien wordt overgegaan op een territoriaal stelsel, kan een groot deel van de complexe bepalingen worden geschrapt.
- Afhankelijk van de uitkomst van de *Marks & Spencer*-procedure, kan Nederland verplicht zijn een fiscale eenheid toe te staan met in het buitenland (binnen de EU) gevestigde dochtervennootschappen zonder vaste inrichting in Nederland. In ons huidige stelsel betekent dit dat de verliezen van de desbetreffende buitenlandse dochtervennootschappen ten laste van de Nederlandse winst komen. Indien wordt overgegaan op een territoriaal stelsel, leidt fiscale consolidatie met buitenlandse dochters niet tot vermindering van de belastinggrondslag in Nederland. Er bestaat dan nog wel onderscheid tussen de binnenlandse belastingplichtige die een filiaal in Eindhoven heeft en de belastingplichtige die een filiaal in Antwerpen heeft, maar dit onderscheid lijkt in het licht van de jurisprudentie van het HvJEG aanvaardbaar. Ook de deelnemingsvrijstelling moet dan van haar niet-territoriale trekken worden ontdaan. Dat kan onder meer door afschaffing van de zogenoemde liquidatieverliesregeling. Art. 13c t/m 13f kunnen wat mij betreft uit de Wet Vpb. worden verwijderd.

Wat levert een territoriaal stelsel in ieder geval op?

Een aanzienlijke vereenvoudiging van de Wet Vpb. en van de regeling van de voorkoming van dubbele belasting en dus een lagere administratieve last voor het bedrijfsleven.

Een aanzienlijke dekking voor de hiervoor bepleite tariefverlaging.

Een bij voorbaat meer EU-bestendige Wet Vpb., zonder dat zulks gepaard gaat met een aanslag op de grondslag.

Het onderscheid eigen/vreemd vermogen moeten worden gehandhaafd

Ik meen dat Nederland internationaal te zeer uit de pas zou gaan lopen indien het fiscale onderscheid tussen eigen en vreemd vermogen wordt losgelaten. Dit onderscheid moet gehandhaafd worden evenals de renteaftrekbeperkingen. Ik ben van die beperkingen geen voorstander en meen dat ze in ieder geval (onderling) consistentier gemaakt moeten worden, maar afschaffing betekent dat daarna

met fraus legis tegen de desbetreffende grondslaguitholling niet veel meer kan worden gedaan en dat lijkt mij onwenselijk.

De buitenlandse belastingplicht voor het aanmerkelijk belang moet worden afgeschaft

De rechtsgrond van de aanmerkelijk belangregeling in de Wet Vpb. is onduidelijk. De regeling treft volgens de wet het buitenlandse lichaam dat zijn aandelen niet tot het vermogen van een onderneming rekent. Het zou mij niets verbazen indien de opbrengst van de a.b.-regeling in de vpb. te verwaarlozen is. Immers, onder onze verdragen kunnen wij de heffing doorgaans niet effectueren en wie als belegger geen verdragsbescherming geniet – omdat er geen verdrag is of als gevolg van kwalificatieverschillen - structureert zich via Luxemburg.

Intussen is het gevolg van de a.b.-regeling in de vpb. dat veel buitenlandse *investment funds* en *venture capital funds* en soms ook buitenlandse concerns Nederland links laten liggen. Het gaat bij de *funds* om grote investeerders die inmiddels een belangrijke (financierings-)motor van het bedrijfsleven vormen. Weliswaar hebben wij een besluit uit 1997 waarin de belangrijkste nadelen van de a.b.-regeling voor sommige van deze investeerders worden weggenomen, maar in de uitwerking is dit besluit toch zo, dat veel investeerders Nederland mijden.

Anders dan bij de pure doorstroomvennootschappen, is er bij het aantrekkelijk maken van Nederland voor *investment funds* en *venture capital funds* niet te vrezen voor verstoring van de relatie met onze verdragspartners, wij verliezen geen opbrengst en bovenal kunnen wij naar buitenlandse investeerders een zeer positief geluid over ons vestigingsklimaat laten horen.

De kapitaalsbelasting moet worden afgeschaft

De kapitaalsbelasting valt buiten het onderwerp van de (modernisering van de) vennootschapsbelasting. Mijns inziens kan echter niet over verbetering van het vestigingsklimaat worden gesproken zonder dat de afschaffing van de kapitaalsbelasting in de discussie wordt betrokken. De kapitaalsbelasting moet worden afgeschaft, omdat zij in een aantal gevallen daadwerkelijk een belemmering voor vestiging in Nederland vormt en haar opbrengst relatief gering is. Blijkens het Financieel Jaarverslag van het Rijk zoals aangeboden aan de Tweede Kamer op 19 mei 2004, was de opbrengst voor 2003 € 353 miljoen. Men moet daarbij bedenken dat de kapitaalsbelasting aftrekbaar is voor de vennootschapsbelasting en haar werkelijke opbrengst dus nog aanzienlijk lager is. Voor een opbrengst van € 353 miljoen is overigens bij een tarief van 0,55% een bijeengebracht kapitaal van ruim € 64 miljard nodig. Wie dat getal ziet vraagt zich onwillekeurig af wie in 2003 – een jaar dat zich heeft gekenmerkt door grote slaptes op de (aandelen-)kapitaalmarkt – een dergelijk bedrag hebben bijeengebracht. Als dat de concernfinancieringsmaatschappijen zijn geweest, moet worden aangenomen dat de opbrengst in 2004 verder zal slinken. Afschaffen dus!

=====

Bijdrage van prof. mr. T. Bender: Voor het vraagstuk van de verliesverrekening is invoering van een grensoverschrijdende fiscale eenheid de beste oplossing

1. Samenvatting

In deze bijdrage stel ik de volgende twee alternatieven voor het punt van de verliesverrekening tegenover elkaar.

1. vooruitlopend op een voor Marks & Spencer gunstig oordeel van het HvJ EG een fiscale eenheid over de grens invoeren. Verliezen van buitenlandse dochters kunnen dan via vorming van een fiscale eenheid in Nederland in mindering komen.
2. invoering van een territoriaal systeem. Onafhankelijk van de uitkomst van Marks & Spencer worden buitenlandse vaste-inrichtingsresultaten buiten de Nederlandse grondslag gebracht. Buitenlands verlies (van zowel dochters als v.i.'s) is dan niet aftrekbaar.

Het eerste alternatief komt erop neer dat de nu voor v.i.'s gebruikte methode, belastingvrijstelling (met als kenmerk: het grondslagvoorbehoud), ook gaat worden gebruikt voor buitenlandse fiscale eenheidsdochters. Het tweede alternatief (territorialiteit) komt erop neer dat de nu voor dochters gebruikte methode, objectvrijstelling, voortaan ook wordt gebruikt voor vaste inrichtingen.

Mijn stelling is dat het wenselijk is dat het vormen van een fiscale eenheid met een buitenlandse dochter mogelijk wordt. De dan mogelijke grensoverschrijdende fiscale verliesverrekening zou niet alleen een aanzienlijke verbetering van het vestigingsklimaat meebrengen en – in het verlengde daarvan – een verbetering van het imago van Nederland voor het internationale bedrijfsleven, maar ook zou het potentiële Marks & Spencer-probleem ermee zijn opgelost. Om binnen de randvoorwaarde van budgettaire neutraliteit te blijven, zijn wel enkele aanpassingen in de Nederlandse fiscale systematiek nodig. Invoering van het territorialiteitsbeginsel is daarbij niet de juiste weg.

2. Argumenten pro fiscale eenheid over de grens

1. Verbetering vestigingsklimaat

Invoering van een grensoverschrijdende fiscale eenheid geeft de mogelijkheid verliezen van buitenlandse dochters te verrekenen met elders in de fiscale eenheid gemaakte winst. Dat is aantrekkelijk voor internationaal opererende bedrijven. Nederland vergroot daarmee zijn aantrekkelijkheid als vestigingsland.

2. Marks & Spencer zal ons te zijner tijd vermoedelijk toch dwingen iets te doen – nu actie nemen geeft een voorsprong op de concurrerende landen

De kans is groot dat Marks & Spencer ons – en alle andere EU-landen - zal dwingen te kiezen tussen de uitbreiding van de fiscale eenheid tot buitenlandse dochters en het geheel afschaffen van de fiscale eenheid.⁷ Het past binnen het streven van Nederland het vestigingsklimaat te verbeteren dat dan gekozen wordt voor de eerste optie: fiscale eenheid over de grens. Nederland kan zijn imago als vestigingsland veel goed doen door die mogelijkheid *nu* al te bieden. Oostenrijk voert per 1 januari a.s. een grensoverschrijdende fiscale eenheid in, en timmert daarmee enorm aan de weg, zoals velen van ons vorige week bij het IFA-congres in Wenen hebben kunnen zien.

De eerste klap is hier misschien veel waard: het kan bedrijven naar Nederland trekken en ook in Nederland houden als straks, als na de uitspraak in de zaak Marks & Spencer de fiscale wetgevingen van lidstaten in dit opzicht verder zijn geharmoniseerd en het onderscheid in fiscale stelsels op dit punt steeds minder reden vormt voor het verleggen van de vestigingsstaat.

3. Budgettaire consequenties

De randvoorwaarde bij deze heroriëntatie op de Vpb is budgettaire neutraliteit. Als het fiscale vestigingsklimaat beter wordt – en dat is bij invoering van de grensoverschrijdende fiscale eenheid het

⁷ Het algeheel afschaffen van het fiscale-eenheidsregime lijkt in veel opzichten zeer onwenselijk.

geval, zoals hiervoor betoogd – kost dat de schatkist doorgaans inkomsten. Ook bij dit voorstel dreigt dat te gebeuren.

Bij deze constatering wil ik drie nuanceringen aanbrengen.

1. Ook onder het huidige regime bestaan er mogelijkheden verliezen van buitenlandse dochters af te trekken. Te denken valt aan art. 13ca (aanloopverlies) en art. 13d (liquidatieverlies), maar ook aan de planningspraktijk rondom bijvoorbeeld hybride buitenlandse entiteiten.
2. De extra aangetrokken belastinggrondslag (bedrijven die zich nieuw in NL vestigen) maakt het verlies aan grondslag in elk geval gedeeltelijk goed. Buitenlandse bedrijven hebben immers slechts profijt van verliesverrekening als zij in Nederland belastbare winst hebben om het verlies mee te verrekenen.
3. Door verscherpingen aan te brengen in de regimes van de fiscale eenheid en van de belastingvrijstelling kan cherry-picking worden tegengegaan. Voor het fiscale eenheidsregime kan worden geput uit de variaties in de andere EU-landen, zoals bijvoorbeeld aan een minimumperiode van enkele jaren voor het opgenomen zijn in de fiscale eenheid, een eenmalig keuzemoment voor het al dan niet opnemen van een dochter in de fiscale eenheid, of het all-in or all-out systeem⁸. Voor belastingvrijstelling valt te denken aan uitbreiding van de inhaalregeling naar voorgaande jaren of de invoering van een eindafrekening voor de inhaalregeling. Invoering van de gezamenlijke methode is budgettair aantrekkelijk, maar onder veel verdragen niet haalbaar en bovendien ook theoretisch minder fraai.

4. Argumenten tegen de overgang naar een territoriaal stelsel

Wetenschappers van wat ik de ‘Amsterdamse School’ zal noemen (o.a. Van Weeghel, Wattel, Cornelisse, Weber) bepleiten invoering van het territorialiteitsbeginsel voor in Nederland gevestigde vennootschappen: de vrijstellingstechniek die we voor de deelnemingsvrijstelling kennen (objectvrijstelling), geldt dan ook voor de resultaten van buitenlandse vaste inrichtingen. Dit brengt mee dat buitenlandse v.i.-verliezen niet meer aftrekbaar zijn. Tegen die voorstel zijn de volgende argumenten aan te voeren.

1. Het is wenselijk dat Nederland voor zijn eigen inwoners waarborgt dat in totaal niet meer dan de wereldwinst in de belastingheffing wordt betrokken, waarbij Nederland ervan uit mag gaan dat in het buitenland dezelfde regels gelden als in Nederland (spiegelbeeldassumptie). Bij de niet-aftrekbaarheid van een buitenlands verlies wordt meer dan de wereldwinst in de heffing betrokken.⁹
2. Het maakt Nederland minder aantrekkelijk als vestigingsland.
3. Het beperkt Nederlandse ondernemingen in hun grensoverschrijdende expansie: als het verlies van de net over de grens te openen vestiging niet aftrekbaar is, en verlies van de vestiging in Breda wel, is grensoverschrijdend uitbreiden minder aantrekkelijk. Een dergelijk ‘hek om Nederland’ belemmert de economische groei en druist in tegen onze traditie als internationale handelsnatie.
4. Het is bovendien twijfelachtig of een dergelijk territoriaal systeem EU-proof is: de Nederlandse BV die moet kiezen tussen het openen van een vestiging in Antwerpen en in Breda, wordt belemmerd wanneer het Antwerpse verlies niet aftrekbaar is. De redenering dat het HvJ EG in Futura Participations het territorialiteitsbeginsel heeft geaccepteerd als niet-discriminerend aanknopingspunt, overtuigt mij niet. In die zaak ging het om de belastingheffing van niet-inwoners (inbound investeringen). Dat voor niet-inwoners territorialiteit een correct aanknopingspunt is, is niet verwonderlijk. We hebben het hier echter over territorialiteit als aanknopingspunt voor inwoners (outbound investeringen). De momenteel bij het HvJ EG aanhangige zaak Ritter zal in dit verband hopelijk duidelijkheid kunnen brengen over de visie van het HvJ EG.

⁸ Er zijn dan wel maatregelen nodig om te voorkomen dat het niet meer voldoen aan de voorwaarden verbreking van de fiscale eenheid veroorzaakt.

⁹ Er zijn wel lapmiddelen mogelijk om ervoor te zorgen dat bijvoorbeeld aanloopverliezen en ‘liquidatieverliezen’ uiteindelijk mogen worden afgetrokken, zoals bijvoorbeeld bepleit door Cornelisse in zijn WFR-column van 16 september, maar dit vergt weer ingewikkelde regelgeving en er zal op zijn minst een liquiditeitsnadeel bij de belastingplichtige blijven.

5. Het pleidooi voor territorialiteit betreft de Vpb. Het is niet duidelijk of ook voor IB-plichtigen territorialiteit wordt bepleit. Zo niet, dan lijkt het mij onwenselijk dat de regels voor IB en Vpb uiteen gaan lopen: IB-ondernemers kunnen buitenlands v.i.-verlies nog steeds aftrekken, terwijl Vpb-plichtigen dan niet kunnen. Tegelijkertijd lijkt het mij niet wenselijk dat ook voor de IB een territoriaal systeem zal gelden. Dat zou immers betekenen dat geen progressievoorbehoud meer geldt. Dan worden salary- en andere splits wel erg aantrekkelijk. In het buitenland is het inkomen immers tegen het voettarief belast.
6. Voor zover het voorstel inhoudt dat Nederland een objectvrijstelling gaat verlenen voor buitenlands inkomen, zullen er problemen onder belastingverdragen ontstaan. De verdragen die voor 1980 gesloten zijn¹⁰, schrijven expliciet voor dat Nederland voor buitenlandse v.i.-winst een belastingvrijstelling (met grondslagvoorbehoud) verleent. De methode van objectvrijstelling valt niet in de tekst van deze verdragen in te passen. Dit zou betekenen dat deze verdragen zouden moeten worden heronderhandeld. Dat is niet zo eenvoudig en vraagt wisselgeld.

¹⁰ Het gaat om Duitsland, Luxemburg, Ierland, Oostenrijk, Spanje, Frankrijk, Slowakije, Tsjechië, Malta en Polen. Mogelijk kan de toepassing van meestbegunstiging binnen de EU meebrengen dat ook andere landen zich hierop kunnen beroepen.

[sheet 1 Titel]

**Modernisering vennootschapbelasting:
versterking fiscaal vestigingsklimaat**

1. Inleiding

Eind vorig jaar sprak ik in Rotterdam op het LOF-congres over draagkracht en lastennormering. Het doet me deugd vandaag hier te zijn. Dank aan de organisatie daarvoor. "Amsterdam de stad waar het allemaal gebeurt", zeggen ze. U krijgt daarom vandaag een preview van mijn voornemens voor een modernisering van de vennootschapbelasting.

Elke belastingwet heeft zijn eigen cyclus. Dit gold voor de inkomstenbelasting en nu voor de vennootschapsbelasting. De vennootschapsbelasting is aan een grondige modernisering toe. Mijn insteek bij deze modernisering: doelgericht, praktisch en met een hands-on mentaliteit. Niet te lang meer dralen, maar aan de slag.

En dat geldt ook voor mijn toespraak vandaag.

[Sheet 2 opzet college]

Hierna ga ik op de volgende vragen:

- Waarom en waartoe?
- Wat zijn de randvoorwaarden?
- Hoe gaan we het aanpakken?
- Wat is het traject?

Voor alle duidelijkheid: We hebben wel ideeën, maar er liggen bij ons geen blauwdrukken van oplossingen op de plank. Voor we ons plan trekken is het daarom goed ook de ideeën en voorkeuren van het bedrijfsleven, adviseurs en wetenschappers te vernemen. Zo open ik in maart een website waarop deskundigen hun ideeën kunnen aangeven en met elkaar daarover kunnen discussiëren. Concrete oplossingen kan ik nu dus nog niet aangeven.

Maar laten we beginnen bij het begin:

Het waarom van de modernisering van de vennootschapsbelasting en waar het toe moet leiden.

2. Waarom en waarvoor?

Sheet 3 Waarom?

Voor de noodzaak van de modernisering zie ik twee belangrijke ontwikkelingen. Deze zijn:

1. ons vestigingsklimaat: het gaat dan om
 - a. de toenemende tariefverschillen binnen de EU: als we niets doen zal dit leiden tot een verslechtering van ons fiscaal klimaat
 - b. copycat-gedrag van andere lidstaten, waardoor onze fiscaal gunstige regelingen goeddeels zijn overgenomen door andere landen. Het is de hoogste tijd om in beweging te komen.
2. de ontwikkeling van de EU-jurisprudentie: EU-jurisprudentie heeft ons geleerd dat de vennootschapbelasting op punten verouderd is. De uitspraak van het Europese Hof inzake Bosal was een harde leerschool. Ook op dit vlak is het de hoogste tijd om in actie te komen.

Ik licht deze ontwikkelingen nader toe.

“Vestigingsklimaat; algemeen”

Laat ik voorop stellen dat Nederland nog steeds een goede reputatie heeft als het gaat om het vestigingsklimaat. Wij hebben een zeer goede fysieke infrastructuur, hooggekwalificeerd personeel, weinig stakingen, een goede talenkennis en een stabiel politiek en sociaal klimaat. Ook de nullijn voor de loonontwikkeling, zoals wij die hebben afgesproken in het najaarsakkoord, is een mooi resultaat voor de concurrentiekracht voor de komende jaren. Buitenlandse investeerders laten Nederland niet links liggen.

Volgens het gezaghebbende tijdschrift "The Economist" scoort Nederland consistent in de top 3 van business environment rankings. "The country is still one of the best places to do business", aldus "The Economist"¹¹. Maar we moeten ons niet blindstaren op dergelijke benchmarkoverzichten. Deze scorelijstjes zijn namelijk sterk afhankelijk van de gehanteerde meetmethodes: wat vind je belangrijk en hoe bepaal je dat precies.

Het is echter niet allemaal rozengeur en maneschijn. Uiteraard zijn er ook negatieve elementen van ons vestigingsklimaat te noemen, zoals de criminaliteit, de files en het relatief geringe aantal beta-opgeleiden. Maar dat zijn zaken waarvoor anderen collegae verantwoordelijk zijn.

Op mijn bordje ligt de fiscaliteit. De fiscaliteit wordt door het bedrijfsleven vaak als een van de belangrijkste factoren gezien die ons vestigingsklimaat mede bepalen.

Ons fiscale belastingssysteem geldt nog steeds als één van de aantrekkelijkste systemen, de echte belastingparadijzen daargelaten. De aantrekkelijkheid in de ondernemings sfeer komt er kort gezegd op neer dat binnenkomende en uitgaande geldstromen niet belast worden. Als aantrekkelijke onderdelen van ons systeem noem ik:

- de deelnemingsvrijstelling met zijn laag minimumdeelnemingspercentage, de liquidatieverliesregeling¹² en de afwezigheid van CFC-regelgeving¹³ nog een van de aantrekkelijkste systemen binnen de EU;

¹¹ Economist Intelligence Unit, juli 2003

¹² Via de **liquidatieverliesregeling** is het mogelijk verliezen die een belastingplichtige lijdt als gevolg van het liquideren van een deelneming ten laste te brengen van de winst. Voorbeeld: A heeft een deelneming X in Duitsland waarin € 100 mln is geïnvesteerd. X loopt slecht en A besluit X te liquideren. De verkoop van de aanwezige activa levert € 50 mln op. Het verlies van € 50 mln kan A d.m.v. de liquidatieverliesregeling ten laste brengen van zijn belastbare winst.

- de vrijstellingsmethode voor buitenlands inkomen uit vaste inrichtingen;
- het uitgebreide en aantrekkelijke netwerk van belastingverdragen;
- de afwezigheid van bronheffingen op interest en royaltybetalingen; en
- de 30%-regeling voor buitenlandse werknemers.

“Copycat gedrag”

Door deze aantrekkelijkheden zijn wij voor andere landen een benchmark geworden. Dit heeft nadelen. Andere landen gaan onze goede regelingen kopiëren of... bestrijden deze regelingen in EU en OESO-verband op basis van oneerlijke belastingconcurrentie. Hierdoor krijgen wij te maken met de wet van de remmende voorsprong.

“Toenemende internationale tariefverschillen”

Waar willen we uitkomen als we praten over ranglijsten?

Sheet 4 Eu-grafiek effectieve druk binnen EU

In een officieel overzicht van de EU uit 2001 staan wij op een met Spanje gedeelde 8ste plaats binnen de EU als het gaat om ons tarief van 35% voor de vennootschapsbelasting. Als we echter naar de gemiddelde effectieve druk – dit is grof gezegd na allerlei aftrekposten – kijken, dan nemen we binnen de EU met een effectieve druk van 31% een 5^e plaats in. Dit is niet slecht, maar in vergelijking tot de kleinere EU-landen (gemiddeld 25%) is deze effectieve druk wel hoog.

De tarieven van de nieuwe toetredende landen maken dit beeld er niet beter op.

Sheet 5 Grafiek tarief nieuwkomers

Het nieuwe Europa hanteert namelijk lage belastingtarieven voor bedrijfswinsten. In combinatie met gunstige berekeningen van de grondslag leidt dit tot een effectieve druk die substantieel lager (21,3%) ligt dan het oude Europa (29,4%)¹⁴.

Zoals ik al eerder heb gezegd, moeten we voorzichtig zijn met daaraan absolute waardering in termen van aantrekkelijkheid van Nederland toe te kennen, want anders vergelijk je appels met peren. De startposities van een laag tariefland en een hoog tariefland zijn namelijk zeer verschillend en dit moet je ook in ogenschouw nemen. De positieve elementen van ons vestigingsklimaat moeten wel gefinancierd worden. Zo heeft Nederland een hoog voorzieningenniveau, kent Nederland een hoge betalingscompliance van belastingplichtigen en heeft Nederland een bestaande hoogwaardige economische infrastructuur. Dit verklaart voor een deel de hoogte van de effectieve druk en de kosten die verlaging van het algemene tarief met zich mee brengen.

Ik wil hiermee alleen maar de relativiteit van een zo'n discussie over tariefvergelijking aangeven.

Dit betekent echter niet dat die tariefverschillen geen bedreiging kunnen vormen voor onze belastinggrondslag en economische bedrijvigheid en daarmee onze positie als vestigingsklimaat.

¹³ CFC = controlled foreign corporation. **CFC-regels** is de term die gebruikt wordt voor regels die ten doel hebben winsten behaald in een buitenlandse vennootschap, die gecontroleerd wordt door een binnenlandse vennootschap, toch bij die binnenlandse vennootschap in de belastingheffing te betrekken. Dit gebeurt vaak indien de buitenlandse vennootschap alleen financieringsactiviteiten verricht (zogenoemde passieve activiteiten). Voorbeeld: A controleert vennootschap X in Duitsland. X verricht alleen passieve activiteiten en behaalt daarmee een winst van € 100 mln. A is als gevolg van CFC-regels verplicht deze € 100 mln bij zijn belastbare winst te tellen.

¹⁴ Company taxation in new EU-member states, Ernst&Young en Zentrum fur Wirtschaftsforschung Universiteit Mannheim, november 2003.

De grondslagbedreiging zit in de mogelijkheid tot verdeling c.q. verschuiving van risico's binnen internationale concerns . Bedrijven kunnen belastingvoordelen behalen door de aansturing van voor het concern belangrijke activiteiten naar een laag tariefland te verschuiven. Te denken valt aan financieringsactiviteiten en Research & Development (hierna : R&D). Daardoor slaan de winsten neer in een laag tariefland. Hoewel dit leidt tot belastingderving, behoeft dat in eerste instantie nog geen grote gevolgen te hebben voor de reële activiteiten in Nederland, maar op termijn zijn daar wel degelijk risico's aan verbonden. Waar nu nog veel activiteiten in Nederland plaatsvinden zouden de grote tariefverschillen ertoe kunnen leiden dat niet alleen de aansturing wordt verplaatst, maar na verloop van tijd ook de reële bedrijvigheid, waaronder R&D en financieringsactiviteiten, wordt verplaatst. Dit betekent naast de belastinggrondslaguitholling, verlies van werkgelegenheid en een nog grotere belastingderving.

De toenemende tariefverschillen binnen de EU als het copycat-gedrag van onze goede regelingen creëren derhalve een omgeving waarin wij onze richting opnieuw moeten bepalen.

Ontwikkeling in EU-jurisprudentie

Dit brengt mij bij tot de tweede belangrijke ontwikkeling: de invloed van de EU-rechtspraak op de vormgeving van ons nationaal belastingstelsel. Deze wordt steeds ingrijpender. Langs de weg van de EU-jurisprudentie wordt harmonisatie als het ware schoksgewijs afgedwongen. Dat hadden we 10 jaar geleden niet kunnen vermoeden. Omdat het Europese Hof uitsluitend toetst aan het EG-verdrag, zijn de beleidsmatige en financiële aspecten van zo'n harmonisatie-uitspraak niet aan de orde, terwijl deze vaak voor het bedrijfsleven als de overheid groot kunnen zijn. De uitspraak van het Europese Hof in de zaak Bosal is daar een sprekend voorbeeld van.

Wij moeten daarom alert inspelen op deze ontwikkeling en waar mogelijk anticiperen. We moeten zelf blijven sturen in plaats van bestuurd worden door uitspraken van het Europese Hof. We moeten de fiscale verrassingen die op ons afkomen beperken. Want van verrassingen houden investeerders nu eenmaal niet en wij van Financiën – als schatkistbewaarders - evenmin. Een pro-actieve doorlichting van onderdelen van de vennootschapbelasting is dan ook de beste manier om EU-jurisprudentie voor te zijn. Ik wil benadrukken dat dit geen eenmalige actie is, maar een permanent proces. De ontwikkeling van de EU-jurisprudentie zal immers doorgaan. We moeten dus voortdurend alert blijven.

Waarvoor: mijn doelen

[Sheet 6 Waarvoor?]

Mijn doelen van deze modernisering zijn daarom even overzichtelijk als helder. Samengevat komen ze hierop neer
In de eerste plaats wil ik de aantrekkelijkheid van het Nederlandse fiscale vestigingsklimaat behouden en waar mogelijk verbeteren.
In de tweede plaats wil ik ons vpb-systeem EU bestendig maken en zo mogelijke EU-jurisprudentie voor zijn. Liever wil zelf sturen dan bestuurd worden.

3. Wat zijn de randvoorwaarden?

Sheet 7: Wat zijn de randvoorwaarden?

De modernisering van de Vpb zal aan een aantal randvoorwaarden moeten voldoen. De belangrijkste zijn:

1^e. de EU-regelgeving: ik doel daarbij vooral op het verbod op staatssteun. In de ogen van Brussel zal enig maatwerk al snel als te specifiek worden aangezien. Hierin ligt dus een uitdaging

2^e de gedragscode betreffende eerlijke belastingconcurrentie in EU en OESO-verband;

3^e. het netwerk van bilaterale belastingverdragen.

Bij de gedragscode en ons netwerk van belastingverdragen spelen met name onze internationale geloofwaardigheid. Zonder fundamenteel vertrouwen van onze internationale partners zou het moeilijk zijn onze belangen in EU-verband voor het voetlicht te brengen en goede belastingverdragen uit te onderhandelen. Waar het Nederlandse bedrijfsleven bij is gebaat, is niet alleen een concurrerend, maar ook een internationaal duurzaam houdbare belastingwetgeving en belastingpraktijk

4e. en last but not least: budgettaire neutraliteit.

Misschien wel de belangrijkste randvoorwaarde waarbinnen de modernisering dient plaats te vinden, is budgettaire neutraliteit. In het Hoofdlijnenakkoord is geen geld gereserveerd voor een modernisering van de vennootschapbelasting. Dit betekent dat de modernisering in beginsel zichzelf moet financieren. Er zullen onderdelen zijn die geld kosten en die geld opleveren. Bezien zal moeten worden in hoeverre deze onderdelen in samenhang tot een budgettair neutraal beeld leiden. Dit kan de haalbaarheid en acceptatie van de modernisering moeilijk maken. Een aantrekkende economie zou mogelijk een handje kunnen helpen. Wij kunnen met ons beleid daar ons steentje aan bijdragen.

4. Hoe gaan we het aanpakken?

[Sheet 8 Hoe gaan we het aanpakken?]

Ik heb aangegeven welke ontwikkelingen om een reactie vragen. Maar hoe pakken we dat dan aan? Welke vragen zouden we dan moeten beantwoorden. Zonder volledig te zijn, noem ik er een aantal, dat ik belangrijk vind. Deze zijn:

- Integrale herziening of een gerichte modernisering?
- Internationale aanpak of een nationale aanpak?
- Tariefverschillen bestrijden, Vpb domweg verlagen dan wel gericht aanpassen?
- Reactief aanpassen naar aanleiding van EU-hofuitspraken of een proactieve EU-doorlichting?
- Integrale opschoning wetteksten of gerichte vereenvoudiging?

Ik ga nader in op deze vragen.

“Integrale herziening of een gerichte modernisering?”

De herziening van de inkomstenbelasting heeft meer dan 4 jaar geduurd. Maar dan praten we wel over een integrale herziening.

Ik kies voor een doelgerichte aanpak binnen een korter tijdsbestek. Ons fiscaal vestigingsklimaat en de ontwikkeling van de EU-jurisprudentie vragen om snelle reacties. Het is de hoogste tijd om in beweging te komen. Een op deze thema's gerichte aanpak is dan ook veel belangrijker dan een integrale herziening, hoe nuttig dit laatste ook is. Het huidige systeem van de vennootschapbelasting is dus het startpunt van de modernisering. We mogen geen tijd meer verliezen.

“Internationale aanpak of een nationale aanpak?”

Voor de aanpak van ons vestigingsklimaat lijken in theorie twee wegen te bestaan.

De eerste is ons in internationaal verband (EU, OESO) inzetten voor het afremmen van de fiscale concurrentie. Dat wil zeggen inzetten op verdere harmonisatie. De tweede weg is ons eigen plan trekken. En dat wil zeggen: kiezen voor een nationale aanpak om de concurrentie te pareren of nog liever de baas te blijven.

Als realist, moet ik constateren dat een internationale aanpak van fiscale concurrentie een weg van de lange adem is. In het verleden is gebleken dat er in EU-verband weinig animo bestaat om te komen tot afspraken over tarieven en effectieve druk. Als men al in internationaal verband wil praten over harmonisatie dan, is het alleen over de grondslag, dat wil zeggen op het gebied waar Nederland juist een concurrentievoorsprong heeft. Terwijl wij willen praten over de grondslag én tarief.

Kiezen voor een nationale gerichte aanpak, dus de tweede weg, is naar mijn mening daarom de beste optie voor de nabije toekomst.

“Tariefverschillen bestrijden, Vpb domweg verlagen dan wel gericht aanpassen?”

Als we dan voor een nationale aanpak kiezen, staan we voor een aantal dilemma's, namelijk:

- Moeten we het gebruik van internationale tariefverschillen intensiever bestrijden? Zo ja hoe doen we dat dan; of
- Moeten we het algemene tarief van de Vpb verlagen? of
- Moeten we proberen met gerichte mogelijkheden onze eigen belangen zo goed mogelijk te behartigen? Zo ja, in welke vorm dan en wat zijn de budgettaire aspecten en Europese aspecten daarvan?

Vragen waarop we een antwoord moeten formuleren met als leitmotiv: wat is goed voor ons fiscaal vestigingsklimaat.

Onze eerste, bijna aangeboren reactie op tariefconcurrentie is: bestrijden. Hierin schuilt echter een groot risico.

Een relatief harde bestrijding in Nederland kan namelijk leiden tot verplaatsing van reële economische bedrijvigheid naar het buitenland. Dit betekent verlies van werkgelegenheid en een belastingderving op termijn.

Daar komt bij dat wij in 1997 al een aantal anti-misbruikregelingen in onze wetgeving hebben opgenomen om uitwassen van deze tariefarbitrage tegen te gaan. Ik noem de bestrijding van kasrondjes en “verhangingen” via artikel 10 a en de temporisering van renteaftrek bij bedrijfsovernames die lopen via zogenoemde tussenholdings. Daartegenover stond echter een gematigd eigen regime voor concernfinancieringsactiviteiten. Van Brussel moet dit gunstige regime worden beëindigd. Het zoet komt te vervallen, het zuur houden we dan over. Dus extra voorzichtigheid is geboden als we nu de kant van intensievere bestrijding op zouden willen.

Zonder op de uitkomsten vooruit te lopen, lijkt ook het concurreren op algemene tarieven voor Nederland niet de panacee. In de eerste plaats vanwege het feit dat wij als gevolg van onder andere ons nationaal voorzieningenniveau toch nooit met het tarief kunnen concurreren met lage tarieflanden, zoals Ierland (tarief: 12,5%) en Cyprus (tarief: 15%) en in de tweede plaats vanwege de voorwaarde van budgettaire neutraliteit bij de modernisering. Het ligt meer voor de hand te zoeken naar maatwerk ten einde ons fiscaal vestigingsklimaat te verbeteren. Dit betekent niet dat ik enige tariefverlaging als onderdeel van een pakket nu al uitsluit.

Belangrijk is dat wij bij het zoeken naar maatwerk dienen te balanceren tussen het verbeteren van ons fiscaal vestigingsklimaat voor reële activiteiten aan de ene kant en het behoud van onze internationale geloofwaardigheid aan de andere kant.

“Reactief aanpassen naar aanleiding van EU-hofuitspraken of een pro-actieve EU-doorlichting”

Zoals gezegd grijpt de EU-jurisprudentie steeds dieper in op het systeem van de vennootschapbelasting. We kunnen daar op twee manieren mee omgaan. We wachten gewoon het volgende arrest van het Europese Hof af, in de hoop dat het allemaal wel meevalt. En mocht het misgaan dan reageren we met een wetwijziging. We hollen dan als het ware achter de feiten aan. Of..... We stellen ons pro-actief op. We gaan zelf op zoek naar de zwakke schakels in ons systeem om vervolgens te bezien op welke wijze aanpassingen mogelijk zijn. Ik kies voor de tweede marsroute: het pro-actief doorlichten van ons systeem op EU-bestendigheid. We kunnen het ons niet veroorloven om achterover te leunen en maar af te wachten waarmee het Europese Hof komt. Daarvoor is het risico (en de financiële belangen) gewoon te hoog. Ik noem de Bosal-uitspraak als voorbeeld waar de belangen groot zijn. Overigens is deze uitspraak opmerkelijk te noemen, omdat niet alleen wij maar ook de Europese Commissie de opvatting deelde dat de niet- aftrekbaarheid van kosten voor buitenlandse deelnemingen niet in strijd was met het Europese recht. Kortom het van te voren voorspellen hoe het Europese hof gaat oordelen is zo eenvoudig nog niet.

Bij de moderniseringsoperatie zullen wij dan ook nadrukkelijk kijken naar die punten in de vennootschapbelasting waar verschil wordt gemaakt tussen het binnenland en het buitenland, en dus risico's vanuit Europees-rechtelijk perspectief zouden kunnen bestaan dan wel waar grote financiële belangen in het geding kunnen zijn. Een goed voorbeeld vormt de vragen die in het geding zijn bij een Engels zaak die thans loopt voor het Europese Hof. U begrijpt dat ik doel op Marks & Spencer. Daar is aan de orde of het geoorloofd is om een onderscheid te maken tussen binnenlandse en buitenlandse dochters, en tussen buitenlandse dochters en buitenlandse vaste inrichtingen. De doorlichting van de vennootschapbelasting kan er toe leiden dat dit soort punten aanpassingen van het vennootschapbelastingregime behoeven.

Voor deze eventuele aanpassingen heb je in beginsel 2 uiterste smaken:

- gelijkschakeling aan de minst gunstige situatie voor bedrijven. Dit leidt tot initiële extra belastingopbrengsten, maar op den duur ook tot een verslechtering van het fiscale vestigingsklimaat. In dat geval ligt het voor de hand naar wegen te zoeken om de extra opbrengst terug te sluisen. Ik ben mij ervan bewust dat het bedrijfsleven dit in eerste instantie geen erg populaire smaak zal vinden; of
- gelijkschakeling aan de meest gunstige situatie. Dit zal echter leiden tot extra belastingderving. Dan komt de vraag op tafel te liggen: hoe zouden we deze belastingderving kunnen compenseren?

Om het concreet te maken: als de Engelsen de zaak Marks & Spencer zouden verliezen, en daaruit ook voor Nederland zou volgen dat buitenlandse

dochters deel moeten kunnen uitmaken van een fiscale eenheid, dan zijn er twee uiterste oplossingen. Het ene is het accepteren dat daardoor de verliezen van buitenlandse dochters kunnen worden verrekend met Nederlandse winst; het andere is het schrappen van het regime van de fiscale eenheid. In het eerste geval zal de belastingderving die daardoor ontstaat, moeten worden opgevangen door verzwarende maatregelen; in het tweede geval zal tegenover de belastingverzwaring een verlichting moeten worden gesteld. Zoals gezegd zijn dit wel twee uitersten.

We zullen echter ook hard moeten zoeken of er tussenoplossingen zijn waaraan minder ingrijpende gevolgen zijn verbonden.

“Integrale opschoning wetteksten of gerichte vereenvoudiging”

De wet is ingewikkeld. Ik heb dat inmiddels ook zelf ervaren. Voor een groot deel is dat het gevolg van een veelheid van anti-misbruikbepalingen uit het verleden. Vanuit de belastingadvieswereld wordt de suggestie gedaan deze lappendeken van anti-misbruikbepalingen grondig op de schop te nemen. Deze bepalingen zijn gecompliceerd en lastig leesbaar, te meer daar ze zijn ingevlochten in bestaande wetteksten. De meeste van deze bepalingen zijn echter een reactie op onbedoeld gebruik van tariefverschillen en faciliteiten. De complexiteit is dan inherent aan je streven zo dicht mogelijk bij de te bestrijden activiteiten of constructie te willen blijven en zo min mogelijk overkill te creëren. Deze lappendeken vervangen door generieke anti-misbruikbepalingen bevordert weliswaar de overzichtelijkheid, maar heeft als zeer groot nadeel dat de reikwijdte daarvan weer ingevuld moet worden door de jurisprudentie. Dit leidt tot grote onzekerheid voor het bedrijfsleven en overheid. Onzekerheid waar volgens mij in deze tijd niemand op zit te wachten.

Overigens lijkt mij de lastige leesbaarheid en nummering van de vennootschapbelasting geen onoverkomelijk probleem. Het zijn immers alleen fiscalisten en aanverwante beroepsbeoefenaars die deze teksten lezen. Ik heb soms het gevoel dat ze niets liever doen dan elkaar om de oren slaan met termen, zoals “een artikel 10. 1.d.-lening, een 10.a-rente, een 13.g deelneming en ga zo maar door. De ingewikkeldheid van het systeem is eigenlijk een deel van hun broodwinning.

Natuurlijk zou de overzichtelijkheid van de wetteksten er ook op vooruit gaan als de indeling, de nummering en de teksten zouden worden aangepast. De ervaring leert echter dat een dergelijke operatie niet mogelijk is zonder zeer uitvoerige discussies met allerlei belangenorganisaties.

Een integrale modernisering beginnend bij artikel 1 en eindigend bij artikel 39 zou dan ook veel tijd vergen... vele jaren waarschijnlijk... En die hebben we niet.

Mijn uitdaging is er dan ook in gelegen die onderdelen te vereenvoudigen waarop we ons in de modernisering gaan richten. Dus geen integrale vereenvoudiging van de vennootschapsbelasting, maar een doelgerichte aanpak.

Tot slot benadruk ik dat de modernisering niet beoogt een vennootschapbelastingstelsel te maken dat boven alle kritiek is verheven: Wat je ook doet, er zijn altijd groepen die kritiek zullen spuien. Daarvoor zijn de belangen te divers en tegenstrijdig. Laat ik een actueel voorbeeld geven. Zoals u vermoedelijk weet bevat de Vpb een sanctiebepaling voor de situatie waarin een afgewaardeerde vordering wordt omgezet in aandelenkapitaal. Een belangrijke vraag daarbij is, bij wie je die sanctie moet leggen: bij de schuldenaar of bij de schuldeiser? Die kwestie speelt in een wetsvoorstel dat thans bij de Tweede kamer ligt. Welke keus je ook maakt, je weet zeker dat nooit allebei de partijen tevreden zullen zijn.

4. Wat is het traject?

Inwerkingtreding op 1 januari 2007: dat is mijn inzet.

Zoals ik al eerder heb gezegd, liggen er voor de modernisering geen blauwdrukken op de bureau's van het ministerie. Voordat wij ons plan trekken, willen wij ook uw ideeën en voorkeuren vernemen. Dit zal op een open en interactieve wijze plaatsvinden.

Het traject van de moderniseringoperatie ziet er als volgt uit:

- eerst: de verkenningsfase;
- daarna: de ontwikkelfase;
- en tot slot: de wetgevingsfase.

De eerste fase is bedoeld voor een verkenning van ideeën en voorkeuren die leven bij het bedrijfsleven en belastingadviespraktijk en wetenschappers. Dit proces zal door het ministerie worden ondersteund door bij voorbeeld informele gesprekken en mogelijk externe activiteiten. Er wordt voor deze fase speciaal een website geopend. Op deze website wordt informatie over deze modernisering gegeven. Maar misschien belangrijker is het discussieforum op deze website. De bedoeling daarvan is een platform te bieden waar wetenschappers, u als studenten, praktijkmensen en geïnteresseerden met elkaar van gedachten kunnen wisselen over dit thema, zodat wij daarvan kunnen leren. Deze website zal naar verwachting eind maart van start gaan. U hoort hierover nog nader.

Vervolgens zullen wij, mede op basis van de externe input, onze gedachten ordenen en formuleren. Deze gedachten willen wij dan ook graag toetsen aan de opvattingen in de wereld van de fiscale wetenschap.

Deze verkenningsfase zal tot ongeveer medio 2004 lopen.

De 2^e fase is de ontwikkelfase.

Aan de hand van de gedachtevorming in de verkenningsfase zullen we in de 2^e helft van 2004 een nota opstellen met onze voorlopige plannen. Deze nota zal naar het parlement worden gestuurd. Op basis van deze nota kan dan een zorgvuldige discussie met de Tweede Kamer plaatsvinden alvorens een wetsvoorstel wordt voorbereid. Aan het slot van deze fase zullen wij een definitieve afweging maken met betrekking tot de inhoud en vormgeving van de modernisering.

Deze ontwikkelfase zal ongeveer medio 2005 zijn afgerond.

De 3^e en tevens laatste fase is de wetgevingsfase.

In deze fase wordt het wetsvoorstel voorbereid (eind 2005) en vindt de parlementaire behandeling plaats. Als alles volgens plan verloopt, zou het wetsvoorstel in het derde kwartaal 2006 in het staatsblad kunnen staan en dan per 1 januari 2007 in werking kunnen treden.

Ik ben mij ervan bewust dat dit een ambitieus schema is met veel onzekerheden. Te meer daar deze modernisering ook samenloopt met andere fiscale wetgeving, zoals de reguliere belastingplannen. Voor mij is dit echter geen reden om deze uitdaging niet aan te gaan. Integendeel, ik heb er juist zin in. En ik ben er ook van overtuigd dat de opzet van dit proces goede waarborgen biedt om te komen tot een zorgvuldige afweging van uitlopende belangen die in het geding zijn.

Sheet 10 Conclusie

5. Conclusie

Ik kom tot een afronding.

Wat willen we met de modernisering bereiken:

- de aantrekkelijkheid van het Nederlandse fiscale vestigingsklimaat behouden en waar mogelijk verbeteren.
- ons vpb-systeem EU bestendig maken en mogelijke ontwikkelingen voor zijn. Liever wil zelf sturen dan bestuurd worden.

Wat zijn de randvoorwaarden?

- EU-regelgeving
- Gedragscode
- Ons belastingverdragennetwerk
- Budgettaire neutraliteit.

Hoe gaan we het aanpakken?

- Natiotinale aanpak
- Gerichte aanpak van tariefconcurrentie
- Pro-actieve doorlichting van het vpb-systeem op EU bestendigheid.
- Gerichte vereenvoudiging.

Wat komt daar uit?

Dat weten we nog niet. Daarvoor moeten we het terrein verkennen

Wat is het traject?

Inwerkingtreding van de modernisering: 1 januari 2007.

Hoe ziet het traject daar naartoe uit:

- eerst: de verkenningsfase (tot medio 2004)
- daarna: de ontwikkelfase (afronding medio 2005)
- en tot slot: de wetgevingsfase.(afronding eind 2006)

De verkenningfase zal op een open en interactieve wijze worden vormgegeven. Daarvoor zal een speciale website worden geopend, waar fiscalisten, studenten, politici en alle anderen hun ideeën en voorkeuren kenbaar kunnen maken en met elkaar daarover in discussie gaan.

Sheet 11 Grote Financiën Prijs

Wetgeving begint met een leeg wit vel papier voor je. Dat geldt eigenlijk ook een beetje voor deze modernisering. Uw vertrekpunt in uw studie of de praktijk is de wet zoals deze luidt . In het kader van de Grote Financiën Prijs ligt voor u als studenten hierin een geweldige uitdaging. U hebt nu de mogelijkheid om zelf deze kaders mede vorm te geven. Zet uw ideeën over de modernisering op leeg vel papier en laat het ons weten. En wie weet ziet u deze ideeën straks terug in de modernisering.

- o -

Samenvatting internetforum VPB 2007

Inleiding

De werktitel van het internet forum luidde "VPB 2007". Dit staat voor de modernisering van de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969. Een project waarbij het gaat om een up-to-date bedrijfsbelasting in 2007. Dat wil zeggen: een belasting waarmee Nederland zich kan handhaven in de Europese kopgroep en die anticipeert op Europese wet- en regelgeving.

Het is goed hierbij te benadrukken dat het niet gaat om een volledige integrale herziening van de Wet Vpb, beginnend bij artikel 1 en eindigend bij artikel 39. Dit zou veel te veel tijd vergen en die is er niet. Ons fiscaal vestigingsklimaat en de ontwikkeling van de EU-jurisprudentie vragen om snelle reacties. Het huidige systeem van de vennootschapbelasting is dus het startpunt van de modernisering. Er is daarom gekozen voor een doelgerichte aanpak binnen een korter tijdsbestek, waarbij de thema's fiscaal vestigingsklimaat en de ontwikkeling van de EU-jurisprudentie op de voorgrond staan. Daarbij gelden twee belangrijke randvoorwaarden:

1. Aandacht voor het Gemeenschapsrecht (arresten van het EU Hof en staatssteun), voor de Gedragscode en voor het netwerk van bilaterale belastingverdragen. Als wij deze aspecten negeren, verliest Nederland zijn internationale geloofwaardigheid en wordt het moeilijk onze nationale belangen in EU-verband voor het voetlicht te brengen en goede belastingverdragen uit te onderhandelen.
2. Budgettaire neutraliteit. In het Hoofdlijnenakkoord is geen geld gereserveerd voor een modernisering van de vennootschapbelasting. Dit betekent dat de modernisering in beginsel zichzelf moet financieren. Zowel creatieve ideeën als een aantrekkelijke economie zijn in dat verband meer dan welkom.

Hierna is een niet volledig overzicht van de diverse bijdragen op het internet forum weergegeven. In de meeste bijdragen is terdege aandacht voor de twee randvoorwaarden, maar er zijn ook bijdragen waarin juist de randvoorwaarden ter discussie worden gesteld. In ieder geval klinkt in de meeste reacties het besef door dat een modernisering van de Wet Vpb gewenst is. Overigens zijn ook diverse nuanceringen op het belang van de Vpb voor het vestigingsklimaat te lezen. Zo wordt gesteld dat andere factoren zoals de loonkosten ontwikkeling van veel groter belang zijn voor de aantrekkelijkheid van Nederland voor nieuwe investeerder. Ook is opgemerkt dat een echte vooruitgang alleen is te boeken via een Europese harmonisatie. Juist of niet, deze constatering vallen buiten het bestek van deze discussie en laten onverlet dat een up-to-date bedrijfsbelasting van groot belang is voor het fiscale vestigingsklimaat.

De reacties kunnen grofweg worden onderverdeeld in een aantal thema's. Dit zijn achtereenvolgens:

- Budgettaire neutraliteit: wenselijk en haalbaar?
- Is een tariefsverlaging noodzakelijk?
- Financieringsbronnen voor een tariefsverlaging binnen en buiten de Vpb.
- Behandeling van interne financieringsstromen.
- Grensoverschrijdende verliesverrekening of een territoriaal stelsel.
- Overige suggesties ter verbetering van het fiscale vestigingsklimaat

Budgettaire neutraliteit

Van der Grinten meent dat deze randvoorwaarde in ieder geval in de verkenningsfase buiten beeld zou moeten blijven omdat zij remmend werkt voor vernieuwende ideeën. *Van Eechoud, Zandbergen* en anderen wijzen erop dat een budgetneutrale operatie binnen de vennootschapsbelasting slechts leidt tot een lastenverschuiving ten gunste van mobiele marktpartijen en ten koste van minder flexibele zoals het MKB. *Hendriks* en *Muller* nuanceren dit door erop te wijzen dat een grondslagverbreding in combinatie met een tariefsverlaging leidt tot hogere investeringen. Minder heffen over steeds meer is in hun visie te prefereren boven meer heffen over steeds minder. *Meussen* meent dat het effectieve tarief in een dergelijke operatie gelijk blijft en betwijfelt daarom het nut. Een lastenverlichting voor het bedrijfsleven die ten koste gaat van de burgers acht hij slecht voor de sociale cohesie in de samenleving. *Reenders en Konijn* delen die mening en vinden dat het loslaten van de budgettaire neutraliteit beter is dan de financiering elders dan binnen de Vpb te zoeken.

Tariefsverlaging

Ten aanzien van de wenselijkheid en het nut van een tariefsverlaging vielen diverse geluiden waar te nemen. *Van Weeghel* en *Lambooij* dichten een tariefsverlaging los van de feitelijke uitwerking een positief psychologisch effect toe, Nederland geeft daarmee aan buitenlandse investeerders een goed signaal af. *Meussen* relateert het belang van het nominale Vpb tarief en acht het effectieve Vb tarief van een veel groter belang. *Meijer* wijst erop dat loonkosten veel belangrijker zijn dan de Vpb druk. Als het mobiliteitsprobleem wordt aangepakt en de kwaliteit van het onderwijs verbetert, zijn ondernemers naar zijn mening best bereid daarvoor te betalen.

Vording stelt dat een tariefsverlaging serieus moet zijn om enig positief effect te hebben. Verder bepleit hij een creatieve houding ten opzichte van een tariefsverlaging. Zo kan gedacht worden aan laag tarief voor bepaalde inkomensbronnen of een lager Vpb tarief voor hoge winst. Ook *Lambooij* is gecharmeerd van zo'n degressieve benadering.

Financieringsbronnen binnen en buiten de Vpb.

De ideeën voor financieringsbronnen binnen en buiten de Vpb waren zeer divers en talrijk. Onderstaand is een overzicht van de gespuide ideeën:

(Deels) binnen de Vpb

- Volledige afschaffing van de opbouwmogelijkheid Pensioen in eigen beheer.
- Beperking van de investeringsaftrek middels uitbreiding uitsluitingen en/of tariefsverlaging.
- Verdere beperking van de Holland-routing.
- Niet aftrekbaarheid van rentelasten over een rekening-courantschuld aan een DGA.
- Maximalisering van de aftrekmogelijkheid van een directiebeloning (dit sluit aan met de bevindingen van de commissie Tabaksblatt).
- Carry-back termijn verkorten tot 2 jaar (is nu 3 jaar).
- Afschaffing van fiscale toepassing van het ijzeren-voorraad-systeem en lifo-systemen.
- Afschaffing van het mogen elimineren van het constante deel van de algemene kosten.
- De fiscale waardering van voorraden (met inbegrip van het Onderhanden werk) dient niet lager te zijn dan de in de commerciële jaarrekening gehanteerde waardering, tenzij deze lagere waardering uitsluitend wordt veroorzaakt doordat in de commerciële jaarrekening waardering op actuele waarde plaatsvindt.
- Afschrijving over onroerende zaken en goodwill beperken.
- Afschaffing van de kostenegaliseringsreserve.
- Het grotendeels opheffen van de verschillen tussen de commerciële en fiscale jaarrekening.
- Invoering van een vermogenswinstbelasting.
- Percentage niet-aftrekbaar deel gemengde kosten (ooit de Oortkosten aanpassing) verhogen van 10% naar 25%.

Buiten de Vpb

- Uitbreiding van de doorstootverplichting ook voor bedrijven: directe uitkeerbaarheid van de volledige winst als dividend onder inhouding van dividendbelasting (nog steeds 25%) zorgt voor het naar voren halen van belastbaarheid uit aanmerkelijk belanginkomsten (box 2) in de IB-sfeer.
- Afschaffing in de Wet IB van het plafond eigen woningwaardeforfait (ooit door kamerlid Hillen begroot op een jaarlijkse hogere belastingopbrengst van € 60 miljoen).
- Afschaffing van de hypotheekrente-aftrek.
- Een verhoging van het aanmerkelijk belangtarief.
- Schrappen van de plannen om de OZB gedeeltelijk af te schaffen.
- (Tijdelijk) verhogen van het tarief in de omzetbelasting.
- De efficiency voordelen die ontstaan door samenvoeging Belastingdienst-UWV gebruiken voor een verlaging van het Vpb-tarief.
- Het eigen huis naar box 3, inclusief hypotheekschuld.
- Subsidies voor het bedrijfsleven afschaffen. Het is nutteloos (en met veel verlies) rondpompen van geld.

Randvoorwaarde bij al deze voorstellen is wel dat er genereuze overgangsregelingen komen zodat geen inbreuk wordt gemaakt op gerechtvaardigde verwachtingen.

Bellingwout gaat uitgebreid in op het schrappen van de verticale verliesverrekeningsmogelijkheden. Hij bepleit niet alleen het verkorten van de carry back termijn, maar meent dat zelfs de volledige afschaffing van zowel de carry back als de carry forward bespreekbaar zou moeten zijn, mits het nominale Vpb tarief kan zakken naar een niveau tussen de 15% en 20%. In dat geval hoeft de effectieve Vpb druk niet te wijzigen, worden de regels aanzienlijk eenvoudiger en wordt het Marks & Spencer risico aanzienlijk gedempt. Bovendien is de maatregel EU proof. *Bellingwout* realiseert zich dat één en ander gedragseffecten zal uitlokken waarbij de realisatie van verliezen binnen de grenzen van goed koopmansgebruik zorgvuldig wordt getimed. Voorts meent *Bellingwout* dat ook de horizontale verliesverrekening aan banden kan worden gelegd, bijvoorbeeld door “dubieuze” verliesgeneratoren te schrappen (liquidatieverliezen, afwaarderingsverliezen op deelnemingen en op intra-groep vorderingen). Ook een boxen- / bronnenstelsel, waarbij verliezen uit een bepaalde box alleen met winsten uit diezelfde box kunnen worden verrekend, kan de horizontale verliesverrekening beperken.

Lambooij meent dat de ideeën van *Bellingwout* te ver gaan omdat zij internationaal niet uitlegbaar zijn. Hij kan zich wel vinden in een afschaffing van de carry back en een beperking van de carry forward tot 8 jaar. Ook de deelnemingsvrijstelling en het goed koopmansgebruik mogen wat *Lambooij* betreft niet ter discussie staan.

Rente aftrek

De verschillende behandeling van eigen en vreemd vermogen wordt veel gesignaleerd, maar niemand bepleit een volledige gelijkschakeling. *Van Weeghel* en *Albert* zijn wel voor een consistentere onderlinge afstemming van de rente aftrek bepalingen. *Lambooij* en *Cornelisse* zijn voorstander van het vervangen van de vele aftrek beperkingen door een generieker werkend systeem. Daarin zou wat hen betreft voornamelijk ruimte zijn voor een thin cap regeling. Van *Lambooij* mag deze best wat strenger dan de huidige, terwijl *Cornelisse* de regeling juist wil versoepelen. Beide bepleiten dat ontvangen intercompany rente die in Nederland of het buitenland niet aftrekbaar is op grond van thin cap regels, in Nederland onbelast moet blijven. Volgens *Lambooij* zou voorts slechts rente betaald aan tax haven vennootschappen van aftrek moeten worden uitgesloten. *Cornelisse* ziet ook nog ruimte voor een rente-aftrekbeperking voor hybride leningen, mits deze voor de toepassing van de Vpb, de dividendbelasting en de kapitaalsbelasting als eigen vermogen worden aangemerkt en dan nog slechts voor zover de vergoeding meer bedraagt dan de marktrente. De rente-temporiseringsbepalingen zouden moeten vervallen. *Muller* meent dat rente aftrek beperkingen in alle gevallen uit den boze zijn als de rente opbrengst elders in de heffing wordt betrokken, ongeacht het tarief.

Het verst gaan *Bellingwout* en *Van der Lande* met hun voorstel om interne leningen volledig te defiscaliseren: geen aftrek meer van intern verschuldigde rente, onbelastbaarheid van intern ontvangen rente en geen afwaardering van interne leningen. Dit geldt niet voor zover er van derden is ingeleend. Als voordeel van hun stelsel voeren *Bellingwout* en *Van der Lande* aan dat het een alternatief kan zijn voor het CFA regime (behoud eigen vermogen in NL), dat veel rente aftrekbeperkingen kunnen vervallen, dat het betaalbaar is of zelfs geld oplevert en dat het EU proof is (Code of Conduct, EU Hof en staatssteun). Nadelen zijn er ook. Zo zal de defiscalisering niet voor alle belastingplichtigen positief uitpakken, kunnen internationaal problemen ontstaan en zal het lastig zijn af te bakenen wanneer er (indirect) van derden is ingeleend.

Slager steunt de defiscalisering zoals voorgesteld door *Bellingwout* en *Van der Lande*, maar kiest voor optionele variant waarbij debiteur en crediteur gezamenlijk moeten aangeven of zij voor aftrek/belastbaarheid kiezen danwel voor geen aftrek/onbelastbaarheid. De afbakeningsproblemen ben je dan kwijt.

Cornelisse onderschrijft dat er een opvolger voor het CFA regime moet komen. Hij kiest echter niet voor een complete defiscalisering, maar voor het belasting / aftrekken van interne rente tegen een gematigd tarief (de helft of een derde van het normale Nederlandse tarief). Mocht een dergelijk regime onverenigbaar zijn met staatssteuncriteria of de Gedragscode, dan ziet hij als alternatief ook het kopiëren van het nieuwe Belgische regime voor coördinatiecentra.

Territoriaal stelsel

Diverse auteurs hebben zich op de website in meer of minder stellige bewoordingen uitgesproken voor een overgang naar een territoriaal stelsel. *Van Weeghel*, *Albert*, *Van Brunschot*, *Weber*, *Snel* en in

zekere zin ook *Meussen* vinden een dergelijk stelsel te prefereren boven het huidige systeem van wereldwinst. Enkelen menen dat met de overgang naar een territoriaal stelsel ook a-territoriale elementen uit ons huidige stelsel, zoals de liquidatieverliesregeling, art. 28b Vpb alsmede de verrekeningsmethode voor passieve activiteiten zouden moeten vervallen. *Meussen* is van mening dat er binnen een territoriaal stelsel wel ruimte zou moeten zijn voor een liquidatieverliesregeling, omdat anders verliezen op concernniveau nergens in aftrek komen. Samenvattend worden ter onderbouwing van een territoriaal stelsel de volgende argumenten aangevoerd:

- het leidt tot een eenvoudiger Wet Vpb (inhaal- en stallingsregeling kunnen vervallen evenals art. 13c Wet Vpb)
- het levert een rechtvaardiger heffing op (Nederland beperkt zich tot zijn territoir)
- het levert een doelmatiger heffing op (het belasten van buitenlandse winst kost veel inspanning)
- het levert een consistenter systeem op (het verschil in fiscale behandeling tussen vaste inrichtingen en deelnemingen neemt af)
- het levert geld op voor een tariefsverlaging
- het zou verdedigbaar moeten zijn onder het Gemeenschapsrecht omdat het Hof het territorialiteitsbeginsel heeft geaccepteerd en omdat het past in de geest van de interne markt. Een eventuele belemmering berust op een distorsie.

Muller en *Lambooj* menen dat je met een territoriaal stelsel juist de verkeerde kant opgaat. Zijn voeren daartoe samengevat de volgende argumenten aan:

- andere landen alsmede de Cie werken juist in de richting van grensoverschrijdende verliesverrekening;
- er is evenveel, zo niet meer, voor te zeggen is dat het juist niet verdedigbaar is onder het Gemeenschapsrecht. Interne markt zonder grenzen en territorialiteit lijken immers niet met elkaar te rijmen;
- de vereenvoudiging van de Vpb zal utopisch zijn: Financiën zal passieve buitenlandse inkomsten wel willen belasten, renteaftrekbeperking blijven bestaan, source rules moeten worden ingevoerd, het inwonersbegrip krijgt een andere lading en verdragen zullen moeten worden heronderhandeld.
- indien je deelnemingen behandelt als vaste inrichtingen heb je ook een consistent systeem.

Cornelisse wil pas na de Marks en Spencer uitspraak beslissen over wel of geen verliesverrekening over de grens. Hierbij gaat hij impliciet uit van de veronderstelling dat lidstaten na een voor het VK negatieve uitspraak nog steeds de mogelijkheid hebben binnenlands verliesverrekening toe te staan en tegelijkertijd grensoverschrijdende verliesverrekening via de invoering van een objectvrijstelling tegen te houden.

Verbetering vestigingsklimaat algemeen

Tot slot hebben vele auteurs suggesties en aanbevelingen gedaan die het fiscale vestigingsklimaat los van de eerder genoemde elementen zouden verbeteren.

Muller meent dat de Vpb vooral bestendig moet zijn. De vele wetswijzigingen, soms met terugwerkende kracht, zijn funest voor de geloofwaardigheid van het Nederlandse fiscale klimaat. Ook bepleit *Muller* een regelmatige en soepele toepassing van de hardheidsclausule, omdat daarmee wordt uitgestraald dat Nederland de belangen van de belastingbetalers op het hart draagt. Positieve publiciteit brengt uiteindelijk meer belastinginkomsten op dan de kosten van de individuele claim.

Slager meent dat de aanwezigheid van organen als het APA/ATR team en de kennisgroepen een efficiënte afhandeling van verzoeken tot overleg vooraf onmogelijk maakt. *Muller* meent dat inspecteurs hun koopmanschap hebben moeten inleveren in ruil voor gehoorzaamheid aan kennisgroepen. Inspecteurs moeten weer commercieel en creatief worden en zouden daarvoor beloond en niet berispt moeten worden. Ook *Cornelisse* signaleert een toenemend kritischer houding in de uitvoering en bestempelt “kennisgroepen” als “bestrijdingsgroepen”. *Lambooj* is het hier gedeeltelijk mee eens maar benadrukt dat alle participanten qua “fiscaal gedrag”, investeringen moeten doen in het fiscale vestigingsklimaat:

- Het Ministerie van Financiën door middel van een hoogstaande kwaliteit van de fiscale wet- en overige regelgeving, goed doordacht op alle praktische effecten, met niet al te veel wijzigingen en zeker geen wijzigingen op zeer korte termijn of met terugwerkende kracht. Verder, gezien het effect op de perceptie, geen internationaal onuitlegbare regelingen.

- De belastingdienst door een veel meer ondernemersgerichte aanpak, met een redelijke en kwalitatief hoogstaande wetstoepassing voor goedwillende ondernemers, met goede kennis van en begrip voor de wijze waarop ondernemingen opereren en begrip voor de impact van standpuntwijzigingen.
- De belastingadviseurs door zich te matigen in het agressief verkopen van producten gebaseerd op onredelijke verwachtingen over de medewerking van de belastingdienst; met vaak als gevolg grote teleurstelling bij buitenlandse cliënten als die verwachting inderdaad onredelijk blijkt te zijn.

Muller, Cornelisse en *Slager* zijn van mening dat Nederland slechts voor zijn eigen belangen moet opkomen. Buitenlandse wet en regelgeving vallen niet onder art. 104 van de Grondwet. Als voorbeeld wordt de wetgeving tegen BV1/BV2 structuren genoemd. Deze zou moeten worden ingetrokken. Goede trouw jegens de verdragspartner behoort zich beperken tot het kader van een gesloten verdrag.

Van Weeghel, Snel en *Lambooij* bepleiten de onmiddellijke afschaffing van de kapitaalsbelasting omdat die een daadwerkelijke belemmering vormt voor investeringen in Nederland. *Lambooij* stelt ter financiering hiervan voor de kapitaalsbelasting per storting te maximeren op bijv. € 1.500.

Cornelisse stelt voor de regelgeving en het beleid met betrekking tot de aftrek van R&D kosten (inclusief de afschrijving op verworven know-how) te verruimen. De opbrengst die met de ontwikkelde technologie wordt behaald in de vorm van royalty's moet tegen een gematigd tarief in de heffing worden betrokken, waarbij wel eerst een recapture van de tegen het normale tarief in aftrek gebrachte kosten plaatsvindt. Een variant hierop is dat de afschrijvingen op gekochte know-how niet tegen het normale Vpb-tarief doch slechts het lagere Vpb-tarief in aftrek worden gebracht in de vorm van een "ordinary" credit op de verschuldigde vennootschapsbelasting. Loon- en andere directe kosten blijven dan aftrekbaar tegen het normale tarief, zonder dat later een recapture plaatsvindt.

Hoewel het beleid met name gericht zou moeten zijn op "rokende schoorstenen" moeten andere typen financiële investeringen volgens *Lambooij* niet worden ontmoedigd. Zij zijn vaak een voorportaal van rokende schoorstenen. Ook *Muller* merkt op dat een onderneming zijn rokende schoorstenen niet in Nederland zal plaatsen, als hij net met veel pijn en moeite een accountant, advocaat, trustkantoor en bank in Luxemburg heeft geregeld en daar ook nog aan substance voorwaarden moet voldoen.

De aanmerkelijk belangregeling voor buitenlands belastingplichtigen in de Vpb is volgens velen een reden waarom buitenlandse investment en venture capital funds Nederland links laten liggen. *Van Weeghel, Van der Grinten, Slager* en *Snel* bepleiten de onmiddellijke afschaffing. Ook *Lambooij* bepleit afschaffing vanwege het afschrikwekkende effect dat ervan uitgaat. Bovendien merkt hij op dat dit budgettair niet of nauwelijks wat kost.

Lambooij bepleit voorts een verlaging van het dividendbelastingtarief tot 15%. In binnenlandse verhouding heeft dat geen effect omdat hij toch wordt verrekend, in buitenlandse verhoudingen is in de meeste verdragen toch al een tarief van maximaal 15% overeengekomen. Een verlaging kost dus weinig maar geeft wel een positief signaal en staat goed op de shortlist van potentiële investeerders. *Snel* bepleit een gehele afschaffing van de dividendbelasting.

De surtax moet wat *Lambooij* betreft met onmiddellijke ingang worden afgeschaft. Dit geldt volgens *Slager* ook voor art. 12 Vpb en wel met terugwerkende kracht. *Lambooij* bepleit verder een aanpassing van de opstapresolutie zonder ingewikkelde en beperkende voorwaarden.

Een aantal schrijvers pleit voor een aanpassing van de behandeling van binnen- en buitenlandse samenwerkingsverbanden. *Slager* heeft kritiek op het onderscheid tussen open en besloten CV's. *Cornelisse* meent dat de gehanteerde criteria ter vaststelling van wel of geen transparantie (rechtspersoonlijkheid en vrije verhandelbaarheid) zijn achterhaald. Hij ziet een viertal mogelijk oplossingen, waarbij hij zijn voorkeur uitspreekt voor het optiemodel. Mits gecombineerd met een lijst "per se" entiteiten (automatisch Vpb-plichtig) en een "default rule" (automatisch transparant) levert dit de meeste rechtszekerheid, duidelijkheid en flexibiliteit op en zijn de administratieve lasten beperkt.

Booij bepleit een grondige herziening van het Fbi stelsel. Doordat het Fbi regime op twee gedachten hinkt – enerzijds transparance fiscale (doorgeefplicht, herbeleggingsreserve, verrekening van bronbelasting) en anderzijds zelfstandige belastingplicht (het nultarief en de voorgeschreven wijze van

winstberekening) – is er fiscaal een gedrocht ontstaan waar in de praktijk moeilijk mee te werken valt. Het is ingewikkeld en bevat aandeelhouderseisen die onverenigbaar zijn met het Gemeenschapsrecht. Daarnaast kunnen onder de Wet IB 2001 vraagtekens worden gezet bij de noodzaak van bijvoorbeeld de uitdelingsverplichting. Booij bepleit een alternatief regime dat aan de volgende voorwaarden zou moeten voldoen:

- Relatief eenvoudig;
- Fiscale neutraliteit bij keuze voor rechtsvorm fonds;
- Vermindering van administratieve en fiscale belemmeringen voor toe en uittreding;
- Aantrekkelijkheid voor zowel particulieren als voor institutionele beleggers.
- Geen strijd met EG recht;
- Geen onoverzienbare budgettaire gevolgen;

Gebaseerd op bovenstaande uitgangspunten suggereert hij twee mogelijke scenario's. Ten eerste een subjectieve vrijstelling voor rechtspersonen/fondsen die een vergunning hebben van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) om als fonds ter collectieve belegging werkzaam te zijn en ook als zodanig werkzaam zijn. En alternatief hiervoor is de invoering van een transparante vennootschap voor collectieve beleggingen. Ook *Slager* bepleit dit laatste, zonder overdrachtsbeperking of bronheffing. Slechts de participanten worden belast als dat mogelijk is.

Tot slot trekt *Slager* een vergelijking met “consultative documents” in het Verenigd Koninkrijk en de ontwerp-Regulations die de Amerikaanse IRS publiceert voor commentaar. In dat licht bepleit hij de instandhouding van dit forum als een plaats waar een ieder zijn ideeën kan plaatsen.

Afsluiting

Ideeën voor de modernisering van de Vpb zijn er op het departement in ruime mate, maar er liggen geen blauwdrukken van oplossingen op de plank. Daarom is besloten zeer goed te luisteren naar de suggesties en voorkeuren van wetenschappers, bedrijfsleven en adviseurs. Het internet forum bood daarvoor een uitstekende gelegenheid. De kernvraag die aan het internet forum ten grondslag lag was hoe een aanpassing van de vennootschapsbelasting kan bijdragen aan een versterking van onze economische structuur, met behoud van de opbrengst. Zowel wetenschappers als praktijkmensen en geïnteresseerden hebben deze uitdaging aangenomen. Dit heeft geleid tot een serie van interessante ideeën, voorstellen, inzichten uit de praktijk en voorkeuren. Gezien de veelheid en diversiteit van de bijdragen kan rustig worden gesteld dat het forum ruim aan de verwachtingen heeft voldaan. Daarmee vormt het een uitstekende opmaat voor het seminar op 16 september 2004.

Ministerie van Financiën
Den Haag, september 2004

Literatuuroverzicht

Albert, P.G.H., "Over vrijheid van vestiging, grensoverschrijdende fiscale eenheid en het mogelijke einde van de liquidatieverliesregeling en de belastingvrijstelling met progressievoorbehoud" FED 2003/101, blz 539-562.

Alioua, M., "De Marks & Spencer-uitspraak: de relevantie voor de fiscale eenheid in Nederland", WFR 2004, blz. 286-293.

Bellingwout, J.W., "Fiscale eenheid in Europees perspectief", WFR 2003, blz. 1593-1603.

Bender, T. en M.M. Vogel, "Onevenwichtigheden bij de overbrenging van buitenlandse winst en verlies naar andere jaren", WFR 2002, blz. 1248-1256.

Bender, "Vrijstelling ter voorkoming van internationaal dubbele belasting", Deventer, Kluwer, 2000.

Bergman, H. en B. van Huijgevoort, "Hoogleraar Peter Essers en de hervorming van de vennootschapsbelasting: We laten ons als fiscalisten te veel meeslepen door de waan van de dag", WFR 2004, p. 810-815.

Bergman, H. en B. van Huijgevoort, "Hoogleraar/belastingadviseur Dick Schonis over het Nederlandse fiscale vestigingsklimaat: 'Ons belastingstelsel is door incidentenwetgeving uit de rails gelopen'", WFR 2003, blz. 1733-1737.

Bovenberg, A.L., S. Cnossen en R.A. de Mooij, "Hoe harmoniseren we de Vpb: rechtsom of linksom?", WFR 2002, blz. 107-110.

Booij, J.A., "Fiscale consequenties van het wetsvoorstel rechtspersoonlijkheid personenvennootschappen", WFR 2002/1128.

Coenen, Th.F., "Modernisering van de vennootschapsbelasting: wat kan Nederland in Europees verband nog doen? Over schadelijke belastingconcurrentie en verboden steunmaatregelen", WFR 2004, blz. 995-1003.

Cordewener, A., Dahlberg, M., Pistone, P., Reimer, E., Romano, C. "The Tax Treatment of Foreign Losses: Ritter, M & S, and the Way Ahead (Part One & Two)", European Taxation 2004/4, blz. 135-142 (deel 1) en 2004/5, blz 218-233 (deel 2)

Cnossen, S., "Heeft de vennootschapsbelasting nog een toekomst? ", WFR 2004, blz. 47-48.

Cnossen, S., "How much tax coordination in the European Union?", International Tax and Public Finance, 2003/6, blz. 625-649.

Cnossen, S., "De lange weg naar een Europese Vpb", WFR 2002, blz. 1855-1856.

Cornelisse, R., "De toekomst van de vennootschapsbelasting", Amsterdam, Vossiuspers UvA. 2001.

Essers, P.H.J., "De Nederlandse vennootschapsbelasting In Europees perspectief: overzicht van het harmonisatieproces", WFR 2003, blz. 1573-1581.

Essers, P.H.J., Ook het fiscale ondernemingsrecht is aan herziening toe, WPNR 2002/6505, blz. 693-694.

Evers, M., R.A. de Mooij, H.R.J. Vollebergh, "Europees minimum voor vennootschapsbelasting is goede zaak", ESB 2004, blz. 270-271.

Geld, J.A.G. van der, "Dromen van een nieuwe vennootschapsbelasting", WFR 2004, blz. 993-994.

- Geld, J.A.G. van der, "Een nieuwe wet Vpb 2007, maar wat komt erin?", *Tribuut* 2004/2, p. 12-13.
- Geld, J.A.G. van der, "Het onderscheid tussen eigen en vreemd vermogen in de Nederlandse vennootschapsbelasting", in: *Over de grenzen van de vennootschapsbelasting* (Juchbundel), Deventer, Kluwer 2002, blz. 83-93.
- Geld, J.A.G. van der, "Enkele fiscaal-technische opmerkingen bij het rapport *Verbreiding en verlichting van de studiegroep-VIP*", *Weekblad* 2001/6462, blz. 1844-1851.
- Geppaart, "Ch.P.A., Prof.mr. G.T.K. Meussen, *De toekomst van de (Nederlandse) vennootschapsbelasting in Europa*", *WFR* 2004, blz. 1054-1056.
- Heithuis, E.J.W., "Hoe de vennootschapsbelasting zich kan ontwikkelen tot een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting", *MBB* 2004, blz. 127-132
- Juch, D., "Op weg naar een Europese vennootschapsbelasting?", (Afscheidsoratie), Deventer, Kluwer, 2003.
- Kiegebeld, B.J., "De (on)mogelijkheden van compenserende heffing binnen EU-verband", *WFR* 2003, blz. 914-923.
- Luja, R.H.C., "Tax treaties and state aid: some thoughts", *European Taxation*, 2004/5, blz. 234-238.
- Luja, R.H.C., "Fiscale staatssteun: recente ontwikkelingen", *WFR* 2003, blz. 461-464.
- Luja, R.H.C., "Laat de VPB zich nog uitleggen", *Forfaitair* 2003/137, blz. 19-21.
- Luja, R.H.C., "Fiscale staatssteun: recente ontwikkelingen", *WFR* 2002, blz. 143-148.
- Luja, R.H.C., "Fiscale staatssteun: recente ontwikkelingen", *WFR* 2001, blz. 1055-1059.
- Merks, P.E.E.M., "De wet van de remmende voorsprong. Staatssecretaris Wijn op de Vrije Universiteit te Amsterdam: 'Door modernisering van VPB blijft
- Meussen, G.T.K., "De toekomst van de (Nederlandse) vennootschapsbelasting in Europa gedachten over harmonisatie, politieke onwil en de rol van het Hof van Justitie EG", Deventer, Kluwer, 2004
- Meussen, G.T.K., "Wet op de vennootschapsbelasting 2007", *WFR* 2004, blz. 429-430.
- Mooij, R.A. de, "Heeft de vennootschapsbelasting een toekomst?", inaugurele rede Erasmus Universiteit Rotterdam, 2003.
- Niessen, R.E.C.M., "Invloed van het Europese recht op de Nederlandse vennootschapsbelasting", *Tijdschrift voor Stichting, Vereniging en Vennootschap*, 2003/6, blz. 223-227.
- Plat, E.T.N.P. en N.M. Ligthart. "Enkele gedachten omtrent de invoering van een belangenvrijstelling" *WFR* 2003, blz. 516-520.
- Raad, C. van, Noot onder BNB 1998/47
- Scheijndel, M.P. van, "(On)buigzaamheid van de vennootschapsbelasting: Verslag van de oratie van prof. mr. R.J. de Vries", *WFR* 2000, blz. 625-628.
- Sonderen, J.C.M. van, "Winstdrainage door renteaftrek," *MBB* 2002, blz. 358-364.
- Sonderen, J.C.M. van, "Handen af van de vennootschapsbelasting", *WFR* 2001, blz. 3-4.
- Stevens, L.G.M., "Euroforisch?", *WFR* 2004, p. 1571-1572.

Stevens, L.G.M., "Corporate income tax in Europe: a Dutch perspective", EC Tax Review, 2002/3, blz. 104-11.

Studiegroep vennootschapsbelasting in internationaal perspectief, Rapport 'Verbreiding en verlichting' (Rapport van Rooij), 2001.

Verburg, J., "De ontwikkeling van de vennootschapsbelasting: verleden, heden en toekomst", WFR 2000, blz. 1804-1813.

Verhagen, T.H.J., "De staatssteunbepalingen van het EG-verdrag en de strijd tegen schadelijke belastingconcurrentie binnen de Europese Unie", Forfaitair, 2002/128, blz. 13-18.

Verloren van Themaat, P., "Pleidooi voor een Europese vennootschapsbelasting", WFR 2002, blz. 1212-1215.

Vleggeert, J., "Naar een (meer) gelijke behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting?", WFR 2003, blz. 1482-1487.

Vording, H., "Wie heeft er wat aan verlaging van de vennootschapsbelasting?", WFR 2001, blz. 833-840.

Vries, R.J. de, "Oneffenheden in het nieuwe fiscale-eenheidsregime", WFR 2003/863.

Vries, R.J. de, "De kwijtscheldingswinstvrijstelling binnen concernverband: een fata morgana?", WFR 2002/1741

Vries, R.J. de, "Het wetsvoorstel "Herziening fiscale-eenheidsregime" herzien: een nieuwe start", WFR 2001/987

Wattel, P.J., "Corporate tax jurisdiction in the EU with respect to branches and subsidiaries; dislocation distinguished from discrimination and disparity: A plea for territoriality", EC Tax Review, 2003/4, blz. 194-202.

Weber, D.M., "Het Bosal Holding-arrest: analyse, kritiek en gevolgen", WFR 2003, blz. 1844-1868.

Weeghel, S. van, "Enkele internationale aspecten van de onderkapitalisatieregeling", TFO 2004, blz. 106-114.

Aantekeningen

Dit blaadje kunt u gebruiken voor aantekeningen.